

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — „
Pe 3 luni . . . 7 — „
Pe o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.
deschis publico și Loc
Nr. 20 fil.
Manuscrisurile
napoiază.

Morala eternă...

(H) O frumoasă observație este cea pe care a făcut-o un ziar din România — ziarul *La Roumanie* — cu privire la evenimintele din urmă din patria noastră, — evenimente cari se resumă, cu adevărat, în zdrobirea faimoasei „constituții maghiare”: — „Maghiarii au dat prea multe dovezi că pot să confişte drepturile altora; acuma iată că se confiscă drepturile proprii, — există o morală eternă în mersul lucrurilor”...

Nota aceasta este poate cea mai justă care se degajază din contemplarea celor ce s'au petrecut și se petrec cu lovitura de stat a contelui Stefan Tisza și a omului său de paie (H) care anume nu se mai numește Hóderváry, ci se numește Lukács.

Iuadevăr, este vorba aceea: „prin ce ai păcătuit, vei fi pedepsit.” — Prin ce a păcătuit stăpânirea de până acuma, dacă nu prin călcarea cinică a legilor? — și cine, cari și câți au fost complicii acelor călcări de legi?

Am fost zdrobiți în picioare, noi, naționalitățile. — ridicând zadarnic brațele noastre încătușate, în cari purtam doar și noi un articol de lege, făcând și el parte, macar interpretativă, din faimoasa „constituție”... Era articolul de lege zisă „a naționalităților”. — Noi nu am vociferat, nu am injurat, nu am tras cu revolverul; — dar în sufletul nostru desigur că era acelaș sentiment, pe care noi acuma îl admitem ca firesc și justificat din partea celor care văd și ei, așadară, ce va să zică a fi

apărat de o lege, și totuși a rămânea fără apărare, prin efectul forței brutale care nu vrea să știe de dânsa.

Mai zice, citatul ziar din România, iarăș, foarte înțelepțește: „Insă Ungaria nu va regăsi — sau mai bine zis nu va găsi — un echilibru stabil, decât în ziua când maghiarii vor înțelege, că nimic din ceace se întemeiază pe tirănie, nu poate fi sta-tornic...”

Astfel este. Dar oare lecția atât de amară pe care o primesc astăzi concetățenii noștri maghiari, le va folosi? — Vor ști ei să tragă mai târziu, când mișcările vor redeveni libere, — toate consecințele din pățania lor proprie și să facă așa ca garanțiile dreptății și libertății să se ridice din nou, inespugnabile de astădată, dar și aceleași pentru toți?

În această privință nădejtile noastre nu pot să fie mari: de aceea, deși negreșit privim cu repulziune și reprobare actele de violență și de brutalitate ale stăpânirii, — nimic nu ne împinge la o mai strânsă alăturare a noastră de cetele risipite și urmărite ale opoziției, — ci ne vedem avizați mai mult la un rol de spectatori, — atenți bineînțeleș, dar fără vr'un îndemn, până acum, de o ieșire directă din rezervă.

Pe urmele constituției „sfărâmate” a Ungariei desigur că nu avem să trimitem cine știe ce duioase oftări. Am fi preferit fără îndoială, ca sfărâmarea ei să fi venit cu totul dela alte porniri și dela alte puteri; — sfărâmarea aceasta tiranică tizzaistă nu ne grăiește deloc la inimă, și nu ne spune,

nici nouă, nimic bun pentru viitor. Am fi preferit, — ba acest lucru l-am fi dorit chiar din tot sufletul, ca o pornire de dreptate și democrație să fi venit și să mai fi suflat praful vechimei de pe ruginita constituție „milenară”... Atunci am fi iubilat și noi, — atunci s'ar fi putut auzi și strigătele noastre de mulțămire și de bucurie.

Dar să jubilăm alătura cu „partidul muncii”, — un trist partid de mamelucism dus la apogeu — dacă apogeuri pot să existe și pentru asemenea lucruri, — aceasta nu; căci ce bine mai mare ar putea oare să rezulte pentru noi din zdrobirea faimoasei constituții, decât îl aveam până acuma de pe urma nerespectării, de pe urma călcării și în picioare. Ce să facem, noi, cu aceste două rele, dintre cari nici unul nu este pentru noi destul de mic ca să-l putem alege?...

Și ce să căutăm iarăș, alătura de opoziția maghiară, care atunci când se călea *împotriva noastră* constituția, nu era nici ea, niciodată n'a fost, alătura de noi, cu un gest, cu un cuvânt macar? Ce să căutăm acolo, unde dacă se urmărește „restabilirea constituției”, știm prea bine că nu se urmărește și în favorul nostru, ci numai, și tot mai mult, *împotriva* noastră.

Așa se înfățișează situația, pentru noi. Ceeace dorim, ceea ce sperăm, ceea ce așteptăm, este ca într'adevăr aceea „morală eternă ce există în mersul lucrurilor” — *aceea să triumfe* sprijinită de cei mai che-mați ca s'o aducă la triumf.

Edmondo de Amicis.

Din „Pagini Răzlețe”.

Descurajare.

Trad. de Joan Antohi.

Era pe la orele nouă scara: Teresa broda lângă foc când auzi lovind ușurel în ușă, și mai mult din obișnuință decât din neîncredere, întrebă cine era.

— Eu! — răspuse o voce aspră.

Teresa deschise, întră un tânăr învălit într'o pelerină, se sărutară și fata îl întrebă imediat.

— Ce ai, Mario?

— De ce astă întrebare? — întrebă la rândul său, tânărul.

— Pentrucă n'ai spus *eu*, ca și în alte zile.

Mario o privi puțin, fără să-i răspundă apoi aruncă într'un colț pelerina și pălăria și se apropie de cămin. Fata se întoarse la locul ei, trăgând înspre dânsa o bancă, pe care se așeză tânărul rămânându-și un cot pe un genunchi al său și capul pe mână.

Stătură așa câteva momente fără să vorbească; apoi Teresa întrebă cu timiditate:

— Ai scris?

— Nu, — răspuse tânărul cu un aer gânditor.

— Ai făcut rău.

— Aș fi făcut mai rău dacă aș fi scris: și azi sunt gol ca o beșică de săpun.

— E o lună de când o spui.

— E peste o lună de când simțesc. Simt că sunt ca o coajă de lămâie stoarsă. Un critic spuse odată un adevăr foarte simplu, dar profund: — Pentru a scrie cineva, trebuie să aibă ceva de spus la proprii concetățeni. — Ei bine, eu nu am nimic de spus și nu scriu. A scris numai pentru a face cunoscut publicului că se știe acorda verbul cu substantivul și a face șiruri întregi de epite-te, nu mi-se pare demn de un om.

— Mario, — răspuse fetița punându-i o mână pe cap și surizând: o spui aceasta serios sau numai ca să mă faci în necaz?

— Să te necăjească? O spun cu toată seriozitatea unei siguranțe dureroase. E mai bine de o lună de când pentru mine măsura e roata suplicului meu și îmi mușcă degetele, fără să reușesc a scrie un period. La început am dispoziție, a ceteri versuri cu voce tare cum sfătuește Buffon, a ne gândi asupra lor, cum zice Manzoni și chiar a ține picioarele în apă rece cum făcea Schiller, a mă predispuce a însufleți toate sentimentele ce mă inspirau odată; orice lucru e în zădar. Stând așa la măsura, mi-se pare că inima și creierul mi-se încrețesc, și nu sunt capabil să prind vre-o idee care să merite omagiul unei picături de cerneală. Îți jur căți spun adevărul.

— Nu jura..., mi-ai spus și alte dăți aceleași vorbe și după câteva zile le-ai contrazis.

— Draga mea, și boalele disperate au extre-

mele lor înalte și joase și nu e muribund căruia să nu-i strălucească raze de speranță. Am avut și eu strălucirile mele.

— Dar ce melancolie e asta, Mario?

— Nu e melancolie, sunt desamăgiri. Voești săți spun un lucru pe care nu l-am mai spus nimănui și pe care nu l-am îndrăsnit aproape să mi'l spun mie însuși, dar pe care îl cred ca hotărât adevărat, într'atâta încât simt aproape un sentiment de dispreț contra tuturor acolora cari pentru lungă vreme conspirară să mă facă să cred contrarul? Ți'l spun în trei cuvinte: — Am greșit drumul.

— Ei haide, — spuse cu vioiciune fata — acuma te fac să te recunoști. Cunoșc secretul întregii melancolii ale tale. Tu ai o încrețitură aci între sprincene, care aproape nu se vede, când ești vesel, iar când nu ești, devine adâncă ca o rană. Acuma e o lună de când eu îți văd această încrețitură aproape în fiecare zi. Iată pentruce tu nu poți luea. Desamăgiri, coji de lămâie stoarsă, sunt toate fantezii: răul stă aci. Deci nu e de făcut alta decât a face să dispare această încrețitură; — și apăsând arătătorul între sprincenă și sprincenă adaoșe: — și eu voi ține degetul deasupra până când va dispăre, și atunci ai să vezi că ți-se va întoarce inspirația și credința în tine însuși.

Mario îi strînse bărbia cu două degete, apoi, lăsând să-i cadă mâna, răspuse cu un suspin: — Ah, buna mea Teresă, pe adevărata încrețitură

Obstrucție în comisiunile Reichsrathului. În comisia militară a parlamentului austriac, rușii lor cu pritenii intrigați de faptul că pr-au fost nici până vire la universitatea rufel obstrucție vehementă acum satisfăcute, au militare. Deputatul rutean în contra proiectului de obstrucție și pe la 9 ore amiază a vorbi până după miezul nopții. După amiază era anunțat la cuvânt deputatul Basinski care probabil va fi vorbit până dimineață. În comisia bugetară de asemenea s'a început ieri obstrucția. Deputatul polon Leo a declarat în vorbirea-i de ieri înainte de amiază, că partidul său e aplicat să intre în tratative spre a se putea ajunge la un compromis favorabil pentru ambele părți. Rutenii n'au decât să abandoneze pretențiunile prin cari se stărbese prerogativele polonilor în Galizia. În ședința de după amiază deputatul socialist Seitz a făcut o critică aspră a modului cum încearcă rutenii să și valideze aspirațiile lor naționale. Dacă rutenii vor continua — a spus Seitz — să compromită parlamentul ales pe baza votului universal, vor întâmpina o rezistență hotărâtă din partea partidului social-democrat.

Situația politică în Bosnia. Din Sarajevo se anunță: Cavalerul Bilinski ministrul comun de finanțe a dat publicității programul său de guvernare. Din acest program reiese, că numai unele din pretențiunile consiliului provincial bosniac vor fi satisfăcute, cele de mai puțină importanță, venac-ee cele mai esențiale au rămas discutate. Cavalerul Bilinski declară în acest program, că Bosnia nu e republică, nici mare principat și are să se mulțamească cu autonomia ei de astăzi. Tonul energic și sfidător al programului a produs desiluzie în cercurile politice din Bosnia.

Reichsrathul împotriva imperialismului maghiar. În ședința de ieri a comisiei juridice s'au ridicat cuvinte pline de îngrijorare în contra tendinței de decenii a patrioților maghiari de a mări tot mai mult spărtura ce s'a produs în unitatea armatei. Deputatul Ruziczka protestează în contra concepției de drept public a unguirilor, ce mai ales în paragraful 80 ajunge la o expresie revoltătoare. Paragraful 80 nu e nici mai mult nici mai puțin decât un atentat primejdios în contra unității armatei. Și că s'a lăsat să se comită un asemenea atentat, nu dovedește alta decât slăbiciunea Austriei.

E revoltător ca soldaților austriaci cari se află în garnizoanele din Ungaria și nu știu o boabă unguerește să li-se împărtășească decisiunile judecătorești în limba maghiară. — Ministrul de justiție Hochenberger luând cuvântul, dă lămu-

riri amănunțite cu privire la procedura criminală în armată și la tratativele, ce au urmat între cele două guverne înainte de a se primi proiectul în forma lui actuală.

Deputatul român, Dr. Isopescu-Greul, referentul numitului proiect, se asociază la lămuririle date de ministru și găsește că tendințele separatice ale maghiarilor nu pot afla razim în proiectul din chestiune decât numai în cazul că nu i-se dă o interpretare corectă și se lasă și în viitor teren de expansiune nesățului imperialismului maghiar.

După serbări.

Iasi, 30 Mai (12 Iunie).

Referindu-ne la noțiunea de timp, zilele lui Cuza-Vodă au trecut mai repede ca oricare altele. S'au perindat ca sclipirile unei lame tăioase în bătaia razelor soarelui strălucitor de Mai.

Zădarnic încerci să le mai retrăiești în gând. Imaginația, oricât de bogată și-ar fi, nu te ajută să reconstituești decât câteva linii vagi, în cari cu greu poți recunoaște contururile sculptate în aramă și însuflețitor avânt ale tabloului trăit.

Amănunte dragi, gesturi scumpe, cuvinte de bronz, ființe pe cari în momentul în care le-ai văzut și-ai jurat să nu le uiți niciodată... încep să se cufunde lin în marea fermecătoare a amintirilor fantastice. Și dacă într-o seară liniștită, când valurile sufletului sunt mai stâmpărate, faci să se ridice la suprafața fermecătoarei mări unele din aceste amintiri scumpe, atunci, odată cu ele și fără voia ta, se ridică pe valurile bietului tău suflet perlele închise ale regretelor cari nu iartă.

Regretă ceice au rămas pe ceice s'au dus, și ceice s'au dus pe ceice au rămas. Și nu-și dau seama ceice regretă că ceice regretă dânsii e o veșnic chinuitoare himeră, căci un gest odată nu mai poate să învie.

Dar nu pentru a face glossa regretelor unora și ale altora seriu rândurile acestea, inspirat de zilele lui Cuza-Vodă, cari s'au strecurat ca și un vis prin perdeaua realității crude.

Altul e rostul lor. Din polemul, pe care albina harnică a pietății și recunoștinții unanime, față de veșnic sclipitoarea memorie a lui Vodă-Cuza, l-a risipit în goana zborului său pe negrul pământ, să ne încercăm a ghici roadele binecuvântatei zile de mâine...

Tendința de a fixa în linii mari însemnătatea impunătoarelor serbări din zilele trecute te face fără să vrei ca gândul să-ți zboare la alte serbări cari au avut loc tot în Iași, acelea ale jubileului Universității.

Înainte de a ne încerca să stabilim o comparație între serbările de acum și cele de astă toamnă trebuie să scoatem în afară de orice discuție trei lucruri. În primul rând e consacrarea „celui dintâi fiu al neamului nostru”, care în fața umanității cu care a fost exprimată, nu mai poate fi niciodată contestată de dușmanii „cari au amuțit de rușinea care înleastă dinții.”

Ignorând apoi micile mizerii pe cari marele număr de oaspeți le-a făcut neînăturabile, și făcându-te că nu știi de oficialitatea care a zugrumat multe acte, înainte de a fi concepute (printre acestea cel mai de neuitat este oprirea, de către cei din jurul lui, a prințului Carol de a participa la foarte frumosul festival organizat de studenți) — să vedem în câteva cuvinte ce mai rămâne de comparat între elementele unor serbări și ale celorlalte.

O caracteristică a serbărilor de acum e un mull mai mic fast decât cel al serbărilor din toamnă — dar în deajuns de pronunțat pentru a fi apreciabil.

Insemnătatea cea mai mare, nebănuț de mare, a serbărilor dezvelirii monumentului lui Cuza-Vodă e alta.

După serbările din toamnă s'a putut constata, că pe ogorul culturii științifice și naționale, care întreține viața unui popor, s'a făcut încă un pas. Consacrarea culturii unitare, prin participarea de reprezentanți ai diferitelor societăți de ale fraților noștri din țările subjugate, a fost marea binefacere a serbărilor jubileului Universității.

Și de data asta n'au lipsit delegații fraților de sub stăpâniri străine. Deci încă un

tu nu poți pune degetul, pentru că e înăuntru în creier.

— Oh! atunci, — zise fetița cu acel ton de binevoitoare ironie care se întrebuințează cu copiii prefăcând de-a da importanță la o copilărie — atunci nu e remediu. Înțeleg și eu că ai greșit drumul. Nu mai vorbim de loc.

— Și cu toate astea, — reluă tânărul fără a băga de seamă la acesta — cu toate că aceasta sigurăntă s'a făcut stăpână pe mine, încetul cu încetul făcându-mi economia în acest mod de ducerea unuia din acele desamăgiri neprevăzute, cari strivese mai înainte de a se putea gândi la vre-un mijloc de rezistență, eu credeam că ași fi putut-o suporta eu o inimă mai hotărâtă. Și într'alelăvăr, când ai nutrit mulți ani, speranța de a reuși în vre-un lucru în această lume, și ai văzut murind-se de această speranță familia și amicii, i ai avut dela lume mii de demonstrațiuni de impatie și de respect, nu atât pentru ceiace era, cât pentru ceiace se promitea să devină; și după oate astea, când îți dai seama că te-ai înșelat și ai înșelat și pe alții; a prevede că într'o zi unca îți va răsplăti cu disprețul, laudele ce le-ai rat pe nedrept; a te simți puțin câte puțin atras și apoi trași și înecați în multimea deasupra căbia reușite și ați ridica un moment capul; a te arderdina în sfârșit că ai risipit tinerețe, iste-mea de spirit, oboseli, pentru a te prepara la amăgiri și la rușine, pe câtă vreme străbătând drumul mai modest ai fi obținut un nume onorat o viață liniștită; e o schimbare aceasta, draga

mea Teresă, care se aseamănă acleia a unui om care din bogat și puternic se găsește redus cerșitor.

Teresa îl privi cu atenție și apoi, bănuind încă, că el n'ar vorbi serios, luă o carte, o deschise, puse un deget deasupra numelui autorului, și în-trebă cu acea ingenuitate copilărească, încetonind glasul: — E acest domn care vorbește?

— El, el — răspunse Mario respingând cartea.

— Ah! draga mea prietenă, cât te înșeli de crezi că vederea aceluia morman de hârtie tipărită mă face să simt cel mai mic sentiment de mândrie. Da, desigur, când sunt în mijlocul lumii, mă arăt că mă cred ceva; amorul meu propriu stă drept apărător. Vederea atâtor cari valorează și mai puțin decât mine, și teama de a da ocazie altora — arătându-mă că mă stimez puțin eu însumi — de a da cum zici pretextul de a mă stima încă și mai puțin, mă mai ține sus; și pentru asta, cine mă dovedește de partea amorului propriu simte rezistența orgoliului. Dar în fața mea însuși e altceva! Dacă și-ai spune că trec luni și eu nu ceteșc o pagină din ceace e al meu, nici chiar atunci când îmi cade sub ochi, de frica degradatoarei impresiuni pe care ași primi-o? Dacă și-ai spune că, revenind lucrurile, chiar puțin mai rău, mă prinde ideea că nu acord între amicii, bunăvoința enoscutilor și indulgența solicitată de mulți alții a fost cauza aceluia puțin noroc ce l-am avut! Și dacă încă și-ai spune că, corijând probele dela tipar, câte odată simt că mi-se suie sângele în față și mă gândesc la eb-

prin care să mă descur de sarcina contractată cu editorul și înțelegând că nu e cu putință, încerc cel puțin ce ași putea să fac ca să împiedec împăștierea cărții, sau, dacă nu altceva, pentru a evita să o ceteșc entare sau entare, de care mi-e teamă să nu-mi perd stima?

— Dar astea, scuză-mă, sunt exagerări! Și apoi, orice opinie vei fi având tu de tine însuși, nu vei putea pune la îndoială un fapt care ar trebui să-ți ajungă ca să-ți dea curaj: favoarea publicului.

— Aci te voiam. Favoarea publicului! Ce e această favoare a publicului? Ce lucru probează? Cine nu obține puțin din această favoare, scriind: deajuns să aibă inimă, să nu ofenseze nici o clasă a societății și să urmeze mersul vremii și să scrie lucruri pe cari cea mai mare parte le simt sau le gândesc, sau nu au interes să le negre? Intră în vre-o cafenea din vre-unul din orașele noastre mari și va fi un miracol dacă nu vei găsi în vre-un colț vre-un sârman om pe care nici unul nu-l bagă în seamă și al cărui nume nimeni nu-l știe, și despre care douăzeci sau treizeci de ani mai înainte vre-un altul n'ar fi spus sau tipărit că era o speranță a literaturii italiene, și că ar fi devenit o glorie a patriei. La douăzeci de ani avem toți câte ceva frumos în cap și generos în inimă și avem cu toții nevoie să facem enoscut această. Ei bine, eu am făcut enoscut, am făcut dorința mea de tânăr și a fost bine. Dar acum ajunge, acum ar trebui să arunc condeiul la o parte și să mă așez pe o profesie; pentru că una e a

prilej de afirmare a tăriei culturii unitare.

Dar pe lângă însemnătatea aceasta, cea nebănuită de mare este participarea celor câteva mii de țărani la serbările de slăvire a celui mai bun prieten al lor.

Pe când la serbările din toamnă s'a putut constata o absență totală a reprezentanților țărănimii, de astădată straiile lor albe înfloreau pitorescul aspect al străzilor înpeștritate de hainele orășenilor și verdeața sau tricolorul motivelor decorative.

O șezătoare li-s'a închinat special lor; cuvintele binevoitoare ce li-s'au spus de către profesori ca d-nii Iorga și Cuza îi vor urmări multă vreme; li-s'a mai dat o masă, iar o serbare câmpenească a fost organizată la Copon iarăși numai pentru dâșii.

Cu un cuvânt, mai mult decât în orice alte dăți, surtucarii au arătat o deosebită atențiune prea crositului țaran român. Și cum nu uită răul pe care i-l faci, să fim siguri că nu va uita nici purtarea binevoitoare, uneori frățească, pe care am avut-o față de dâșii.

Aceste sunt semne cari trebuie să ne bucure până în cele mai intime adâncuri ale sufletului nostru. E primul pas făcut în ultimele timpuri spre o apropiere între clasele sociale atât de îndușmănite în țara noastră.

Serbările desvelirii marelui și sfântului domnitor Cuza au fost de bun augur: ele deschid orizonturi senine spre viața cea nouă a țărănimii românești.

St. P. Moldovanu.

Cis — și Transleitania.

(Părerile unui bărbat politic austriac).

Incet, dar sigur se prăbușește parlamentarismul privilegiat al maghiarilor, după care nu plânge nime în Austria, decât doar șliahta polonă, deoarece acest parlament reprezintă o piedecă principală pentru regenerarea politică a întregii monarhii.

Dacă se și află unii cari țin parte lui Tisza, aceștia o fac mai mult dintr'un sentiment de scârbă față de partidele coaliționiste, cari pe timpul regimului lor își dădură pe față sentimentele lor șoviniste și reacționare, iar simpatiile pentru

opoziția maghiară se explică numai prin resentimentul ce li-l însuflă despotismul lui Tisza.

Cercurile parlamentare din Austria se întreabă însă — mai ales după atentatele împotriva lui Tisza și Cuvaj — cât au să mai dureze acest sistem de guvernare și un astfel de parlament ca cel din Ungaria, cari au dat roade așa de triste în țările de sub coroana Sf. Ștefan, încât au compromis monarhia întreagă în fața Europei.

De altfel, deși trebuie să cinstim sistemul de până acum de a nu ne amesteca în afacerile interne ale maghiarilor, nu le putem lua deputațiilor austriaci în nume de rău, dacă ei se pun pe partea conaționalilor lor și protestează în mod hotărât, când de armata comună, pe care oligarhii maghiari o combat așa de înverșunat, se abuzează atât în Ungaria cât și în Croația, întrebându-se pentru înăbușirea tendințelor culturale și politice ale naționalităților.

Mai ales obstrucția croată din parlamentul austriac, care, în urma atentatului împotriva lui Cuvaj, a fost intențită și mai tare, caută să dovedească tuturor partidelor politice din parlamentul austriac, că este un conex între chestiunile naționalităților din Ungaria și între cele ale naționalităților din Austria. Mărturisirile făcute la timpul său de contele Stürgh, șeful cabinetului austriac, despre chestiunea croată, precum că cu această chestiune sunt imbinat și interesele monarhiei întregi, fură aprobate de majoritatea parlamentului din Viena.

Primejdia unei conflagrații europene devine din ce în ce mai mare: să ne gândim numai la mulțimea spionilor ruși arestați în Galiția! Organele panslaviste din Rusia, precum și numeroase jurnale din Serbia întrebunțează un limbaj deosebit de aspru împotriva monarhiei habsburgice.

În vremea aceasta politicienii dela Buda-pesta îmbibați de un șovinism ridicol promovează involuntar propaganda ce se face împotriva monarhiei printre slovaci, în Ungaria de sud, în Croația și în Bosnia, tot așa ca și șoviniștii panpoloni din Galiția.

Aceste sunt chestiuni vitale cari interesează întreaga monarhie, nu numai unele țări ale acesteia, și de aceea trebuie să se intervie ca să nu se iște o irredentă artificială, după cum e cazul în Croația, unde o politică înțeleaptă și dreaptă ar putea face ușor, nu numai din croați, ei și din sârbi, cetățeni loiali ai monarhiei noastre.

Dar „gentry”-i maghiari simt numai acum după „epocalele” (?) fapte ale lui Tisza că în Ungaria domnește un absolutism al majorității ce se află la putere, lucru, pe care popoarele nemaghiare îl știu de multă vreme.

Cât de nesuferit e acest odios absolutism, se poate conchide dintr'o mărturisire a lui „Neues politisches Volksblatt” din Pesta: „Dacă-i vorba

de absolutism, apoi în tot cazul e de preferat absolutismul coroanei celui al guvernului de acum, care stă la cheremul lui Tisza”.

Aceste voci ale presei maghiare întăresc și mai mult părerile oamenilor politici din Austria, că o schimbare radicală a sistemului de guvernare din Ungaria e absolut indispensabilă, iar primirea definitivă a reformei militare nu mai poate fi amânată.

Înzădar speră însă majoritatea din parlamentul maghiar că în schimbul reformei militare vor primi dela Viena o concesie pentru reforma electorală. Toate cercurile politice din Austria sunt ferm convinse, că îndărătul comediei jucate de politicienii bătănuși maghiari, — cari de altfel seamănă leit unii cu alții — se ascunde o ură neimpăcată împotriva votului universal, direct și egal, care va trebui să sguđuie supremația maghiară.

În urma ultimelor evenimente din Pesta și Agram toate partidele politice din Austria — fără deosebire de naționalitate — s'au convins că parlamentarismul privilegiat al oligarhiei maghiare, care a înveninat toate relațiile dintre ambele părți ale monarhiei, dintre Ungaria și Croația, dintre maghiari și nemaghiari, e pe ducă și trebuie să facă loc în timpul cel mai scurt votului universal, egal și direct.

Napoleon III. și unirea.

(S) Au trecut mărețele serbări naționale dela Iași și va rămâne veșnică amintirea lor în sufletul acestui neam, întocmai cum eternă va rămâne aducerea aminte despre eroii mari, cu Cuza-Vodă în frunte, cari au realizat unirea a două dintre țările românești.

Au fost momente sublime în cursul acestor serbări, momente când trecutul, prezentul și viitorul neamului românesc păreau a se confunda într'o singură epocă, când ni-se părea că generațiunile eroice ale trecutului trăiesc aici în mijlocul nostru sau că noi ne găsim în acea epocă în care au trăit ei. Așa de mult am simțit în acele momente că noi cei de astăzi suntem una cu acei români cari sunt acum glie, că noi suntem tot ei, dar sub altă formă... Niciodată nu simți adevăratul înțeles al cuvintelor patrie și națiune ca în asemenea clipe de înălțare sufletească, niciodată nu

fi născut spre a trece prin stadiul acesta de scriitor, alta e de a fi născut să rămână; una e a avea inteligența pentru scris, și alta e a avea atâta înțelegere în mod legitim să nu faci altceva, decât a scrie.

— Eu nu știu să răspund la toate aceste lucruri, — zise Tereza mișcată — dar mi-se pare că nu totul e adevăr. Ce vorești să concluzi? Că nu trebuie să mai scrii? Vorești să mă faci să-ți spun că nu știu să faci nimic? Vorești să-mi dovedești că ești un singuratic?

— Nu, pentru că nu sunt; dacă ași fi, nou m'aș fi desamăgit, nu ți-aș ține aceste discursuri, aș continua să mă cred un animal rar, cum fac mulți, păsându-le prea puțin de lume. Desamăgirea mea probează că e ceva în acest cap. Chestia e însă că acest ceva nu ajunge. Sunt momente când cuprind eu gândirea un mare spațiu în jurul meu; dar sunt vederi instantanee, ca acelea ale nopții la lumina unui fulger. Prind eu mintea unul din capetele unui lanț de idei, dau o lovitură și nu-mi rămâne în mână decât primul inel. Ne scapă, draga mea, aceste scântei de inteligență, talentului adevărat, aceluia talent credincios și impunător care se afirmă câte odată cu vorbe strălucite; acel care aruncă raze de lumină și bucați de aur masiv ce valorează prin el însuși și lasă mute alte inteligențe minore; care își face drumul său, deșteptând și strivind în același timp și invidii de moarte acel talent ce se înalță singur deasupra obstacolelor și le răstoarnă, care bate aripile acolo unde alții abia ajung cu privi-

rea, acel talent ce atrage, înamorează, și înspăimântă! Aceștia sunt oamenii de talent, locușorul deschis în natura omenească prin care mulțimea vede în mod confuz, ceva din acea lume, care le scoate un strigăt de uimire. Aceștia au dreptul de a consacra toată viața lor artei; aceștia sunt arborii mari ai vegetațiunii omenești; restul e iarba parazită și cu sunt un fir din această iarba.

— Arbori mari! murmură Tereza cu timiditate.

— În afară de acei patru sau cinci pe cari toți îi știu, pentru moment arbori mari să răsără, eu nu văd. Și aci pronunță repede o serie lungă de nume și întreabă: — Sunt poate aceștia fereștele, locușoarele deschise în natura omenească?

— Na — răspunse Mario; și cu toate că eu sunt mai puțin decât aceștia, nu trebuie să mă compar cu ei, pentru a avea o idee exactă de ceea ce eu sunt. Trebuie să pun pe toți aceștia într'un mănunchiu, cuprins și să-i compar cu cei puțini cari sunt în vârful scării. Trebuie să ieși din propriul oraș, draga mea, spre a vedea cum apar, văzute din depărtare, micile glorii intime! Când se vede că numele mari cu adevărat chiar și ale noastre și încă aceste din ultimii timpuri, sună pe Tamisa cum sună pe Tibru, pe Tag ca și pe Rin, pe Sena ca și pe Adige, ce socoteală vorești să se țină de acei cari cad ca balonașele desumflate pe la frontierele propriei țări? Ce suntem noi față de acele aequile cari fac înconjurul lumii, noi musculițele cari trăim într'o undă de aer și facem atâta șgomot că nu se aude dela o

petală la alta a unei flori? noi cari arătăm cu pompă, că întreaga noastră avere, o calitate care în ceilalți nu-i decât una din miile de fațete ale perlei lor a inteligenței? Ah, cum se pricepe toate acestea călătorind! Când un străin mă întreabă: — D-voastră scriți? — eu răspundeam în grabă roșindu-mă ca unul ce respinge o bănuială injurioasă: — Nu, nu, scriu!

Tereza clătină din cap surizând, ea și cum ar fi zis:

— Ești veșnic același!

— Și apoi, — reluă Mario, după o scurtă gândire, — a trăi spre a scrie! Frumoasă prezumție și asta de a avea în cap atâtea lucruri demne de a fi spuse la lume, de a fi nevoit să întrebunțezi toată viața ca să le spui! Și eu ce drept să ocupi viața în chipul acesta? A scrie, în materie de artă, n'ar trebui s'o faci decât pentru a satisface o necesitate a sufletului; și a satisface o necesitate nu vrea să zică a plăti o datorie. Prin urmare cine nu face altceva decât a scrie, nu-și plătește datoria către societate; și dacă altora li-se pare, lui nu-i trebuie să i-se pară. A răspunde: — Scriu — unuia care mă întreabă ce profesiune am eu, mi-se pare același lucru când unul m'ar întreba: — Ce faci acolo? — și i-ași răspunde: — Respir. — Și cine e acest mișel care, pe când atâta lume mai bună decât el asudă până la sânge ca să-și câștige existența și trece ziua pe un scaun predicând virtutea și îndemnând pe alții să o facă? Să lucreze și el ziua și să scrie seara până noaptea târziu. Trimiteti-l într'un atelier.

te simți mai mult, mai puternic *legat* de pământul care te-a văzut născând și crescând decât atunci, când reamintindu-ți trecutul vezi cât de mult au luptat și au suferit generațiunile anterioare, părinții tăi pe acest pământ.

Atunci ți-se pare că nu mai ești independent de tot ceace ai și ceace se petrece în jurul tău, atunci te convingi cu adevărat că nu ești decât o pârțicică, mîitică de tot, a unui aeluiăș întreg. Sentimentul acesta te înfioară, dar te înfioară plăcut. Simți că *nu ești singur*, că ai un chiag cu pământul unde trăiești, o legătură etern durabilă cu rudele și amicii tăi cu „patria.”

În acelaș timp ți-se formează convingerea că tot ceace ai și mai ales tot ceace ești. *datorezi națiunii tale*. Și un sentiment de infinită, generoasă, sublimă *recunoștință* te face să te gîndești că ești dator să muncești și tu pentru prosperarea, pentru gloria acestei națiuni, că ești dator să lupți pentru ea și chiar să dai pentru ea viața pe care tot ea ți-a dat-o. Iată ce înțeleg eu că este sentimentul național.

Serbările naționale comemorative aduc prin urmare un folos național mare, căci trezește acest sentiment dacă el este amorsat și îl desvoaltă, chiar în masele mai inconștiente ale poporului, dară există.

S'a scris în ziarul „Românul” destul de mult și foarte frumos despre Cuza-Vodă și despre sărbările cu prilejul inaugurării statuiei sale. Dorese să relev ez încă o singură chestiune istorică, rămasă oarecum în umbră. Este rolul marelui împărat francez Napoleon III. în luptele pentru triumful ideii unirei.

M'am scufundat în citirea acestei epoce mari a unirei noastre și am căutat să am, din lucrările istorice cele mai demne de încredere, un tablou exact al celor petrecute.

Franța *singură*, dar absolut *singură*, a fost acea care, cu intențiunea *curată* de a ne aduce folos, ne-a protejat în luptele noastre pentru unire, ne-a ajutat în mod material și moral fără preget, care s'a expus de mai multe ori pentru noi și după o *luptă diplomatică* din cele mai îndârjite cu puterile dușmane a isbutit să asigure comi-

tetului unirei triumful final al cauzei românești.

Napoleon III. venise în capul afacerilor din Franța într'o epocă în care naționalismul își trăia, în Europa, epoca sa de aur. În această perioadă s'a făurit unitatea germană, unitatea italiană și unitatea română, sau *mai bine zis* unitatea numai între Muntenia și Moldova.

După cum meritul lui Cavour este de a fi știut să se folosească admirabil de generozitatea lui Napoleon III. pentru a servi cauza unităței italiene tot așa meritul marelui generațiuni a unirei dela noi este de a fi știut *cultiva* dispozițiunile amicale, generoase față de neamul românesc, ale lui Napoleon III. Alexandri, Cogălniceanu și în ultimii ani mai cu seamă Cuza-Vodă au știut să convingă pe Napoleon că trebuie să meargă dela sentimente, simpatii la *fapte*, lucru pe care generosul împărat *nu s'o codit* să-l facă. Tocmai în această trăsătură de generozitate, fecundă în fapte și în rezultate, stă *meritul mare* al împăratului francez.

Răsboiul Crimeei, în care soldații francezi au reînprospătat amintirea epopeei lui Napoleon I. făcând minuni de vitejie sub parapeturile Sebastopolului, a ridicat pe Napoleon III. la un prestigiu covârșitor în Europa. Rusia, care în 1812 fusese singurul stat ce resistase în continent cuceririi napoleonene, fusese învinsă de nepotul marelui cuceritor: Napoleon III.

Zece ani de zile (1854—1864) Franța este în fruntea marilor puteri și Napoleon III. arbitru Europei. După victoria sa din Crimeea împăratul francez face o politică externă foarte inteligentă care este caracterizată prin generozitatea ei. Aproape în acelaș timp și în acelaș an (1859) Napoleon III. ajută Italia și Muntenia și Moldova să-și realizeze unitatea. Pentru noi românii Napoleon a dus *răsboi diplomatic*, pentru Italia răsboi cu adevărat.

Încă în congresul dela Paris (1856) care a urmat după răsboiul Crimeei, contele Walewski, ministrul de externe al lui Napoleon, propusese unirea țărilor surori Muntenia și Moldova într'un singur stat. Opoziția îndrăcită a Austriei mai cu sea-

mă și a Turciei și Angliei făcure imposibilă realizarea acestei dorinți a lui Napoleon III.

Românii au trebuit să mai aștepte trei ani până când, printr'un subterfugiu diplomatic, folosindu-se de o omitere în stipulațiunile tratatului dela Paris, au ales un *singur domn* pentru ambele țări: pe Cuza. Deci unirea noastră a fost la început numai o uniune personală. În 1861 se realizează și uniunea reală prin crearea unui singur guvern și a unei singure adunări pentru ambele țări.

Dar câte lupte, câte zbuciumări, câte pedici uriașe până când generațiunea unirei a putut ajunge la acest rezultat! Dacă n'ar fi fost imperiul francez la spatele nostru, dacă n'ar fi fost mâna protectoare alui Napoleon III să ne călăuzească și să ne sprijinească, ne întrebăm: cum am fi izbutit noi, contra Austriei și Angliei cari făcuseră alianță secretă contra unirei noastre (1857), contra intrigilor lui Vogoride din Moldova, contra amenințărilor de intervențiune a Turciei și chiar a Austriei, contra acestui zid puternic ridicat de dușmanii neamului contra unirei? El, Napoleon III. ne-a dat sprijinul, brațul, noi am pus inima, însufleșirea, viața.

Se cuvine prin urmare să ne gîndim cu recunoștință și la acest marimos împărat care ne-a ajutat așa de mult în această luptă grea. D. Ghika-Deleni, inițiatorul ridicării statuei lui Cuza-Vodă, a făcut un act de pietate relevând, în discursul său ținut la desvelirea monumentului, acest rol meritos a lui Napoleon III.

Cronică externă.

Planurile Bulgariei față de Macedonia. Ziarul englez, oficiosul „Westminster-Gazette” se ocupă cu vizitele făcute de țarul bulgarilor curților din Viena și Berlin. Țarul Ferdinand a întreprins această călătorie — afirmă ziarul — în scopul de a obține aprobarea Austriei, Germaniei, Rusiei pentru o încorporare a Macedoniei de către Bulgaria. La o înțelegere europeană asupra reformelor necesare în Macedonia se va avea în vedere rezolvirea definitivă a chestiei macedonene. Probabil că țarul bulgarilor va reuși să restabilească pacea în Macedonia și să evite un conflict cu Turcia, reușind tot de odată să astâm-

— Oh, chiar, exclamă Tereza. Nu toți pot lucra cu brațele.

— Dar eu pot! Și ce crezi? Că nu mă rușinez câte odată că sunt robust? Când văd pe masa mea acele cincii sau șase volume pe cari le-am scris, dintre cari în câțiva ani nu se va găsi titlul în nici un catalog de librărie și mă gîndesc pentru a le face, am întrebuițat anii cei mai viguroși ai tinereții mele și că voi mai întrebuița poate în acelaș mod, și nu eu un rezultat mai bun, anii cari îmi mai rămân; și apoi, privind-mă în oglindă și când văd o pereche de spate de atlet — simt că e o dispoziție între mine și lucrul meu, un desacord, ceva ce nu merge; simt înăuntru o voce ce mă dojenește; mi-se pare că am stricat un trunchiu ca să fac un bastonaș; și simt nu știu ce trebuință de a apleca șira spinării sub greutate și de a mi pune mâinile pe o unealtă.

Tereza îi apucă mâinile.

— Câți oameni consumați — continuă Mario — eu acest blestemat de scris! Oameni cu simțeminte nobile, dotați cu o anumită facultate de a transmite altora sufletul propriu, plini de sentimentul viu al frumosului, ușor vorbitori, cari ar fi dobândit în alte direcții și ar fi exercitat o putere binefăcătoare asupra mulțimei de oameni..., consumați! Eu de exemplu, care eram

născut să fac pe profesorul, ca probă că de câte ori văd într'o odae patru bănci și o măsuță, mă simt mișcat! Și nu numai profesor: simt că ar fi fost viața mea de a avea de a face cu lume sărmană, cu lucrători; simt că dacă ași fi judecat într'un sat, mi-aș face o statuă. Și așa când cetesc scrierile multor amicii de ai mei, romancieri, poeți, critici, văd într'o linie și alta frumoase calități rân întrebuițate și mă gîndesc cu părere de rău că unul ar fi reușit să fie un excelent medic, un altul un veritabil director de internat, un altul un avocat foarte onest și de valoare. Și atunci zic în mine: — Suntem pe un drum greșit! Toți pe drum greșit pentru că am luat drept calitate principală una secundară, ce trebuia să ne servească numai de ajutor, de ornament la celelalte; pentru că am crezut că aceia ce n'ar trebui să ne ocupe decât o oră într'o zi, ar ajunge să ne ocupe toată viața; pentru că am considerat ca o vocațiune ceia ce nu era decât o tendință!

— Și când vezi pe acești amici — întrebă Tereza surizând — le spui lor că ar fi trebuit să se facă mai bine medici?

— Nu mă plictisi cu acel *lor*, Tereza; spune-mi, le zici; te-am rugat de atâtea ori. Și ce vrea să zică de aci? Urmează că având ambiția, fără a avea puterea de a deștepta admirația țării

rii cari se mulțămesc de aceia ce li-se dă: ne mulțămim de a inspira *simpatia, stima, considerațiunea*, de a dobândi *notorietate, distincțiunea*; și vei coti într'adevăr în fiecare moment, simpaticul, apreciatul, stimatul, cunoscutul, distinsul scriitor și alte nesărute și afectate denominative, cari, chiar în nulitatea noastră ne fac să suridem cu bunătațe; dar cari denominative, dacă le stoarcem înțelesul înseamnă: mediocru, neînsemnat, neputincios și viața artei, nu reușește să devină altceva decât simpatie, stimat, apreciat, a perdut vremea și munca. Și în fundul sufletului simțim și noi acest lucru. Pentru această, în loc să lucrăm cu seninătate și cu noblețe, ne obosim, facem tot felul de efortări desperate ca să eșim afară din pasta mediocrității ce ne înăbușă și aruncăm afară cu furie un volum după altul avizi, neliniștiți, nădăjduind că ultimul pe care'l scriem, va fi acela care ne va pune pe piedestalul gloriei; rugând lumea care trece să se oprească; strigând țării: Intoarce-te și mă privește, te asigur că am geniu, dă-mi vreme să fac altceva, nu pronunța încă ultimul cuvânt, așteaptă, vei vedea.

(Va urma.)

pere și gelozia Greciei și României. S'a și pus bazele unei înțelegeri între Germania, Austria și Rusia pentru o politică comună în Orient, în care Germania va juca un rol preponderant.

Războiul tripolitan. Ziarul „Italia” scrie următoarele: Părăsind italienii teritoriul turcesc și întorcându-se în patria mamă, au dispărut și îngrijorările guvernului italian că ei ar mai putea fi persecutați de către turci, și de aceea flota italiană va reîncepe o acțiune mult mai energică în marea Egeică, ca să o lovească pe Turcia unde o doare mai rău.

Acțiunea diplomatică a Turciei. După cum se aude, Poarta a însărcinat pe ambasadorii săi să protesteze pe la guvernele din întreaga lume împotriva faptului că Italia a făcut prizonieri pe toți funcționarii turci de pe insulele din Arhipelag.

Inceputul operațiunilor italiene împotriva Smirnei. „Lokalanzeiger” publică o telegramă despre iminentul atac al flotei italiene împotriva orașului Smirna din Asia mică și despre ocuparea simultană a insulei Chios. Valiul din Smirna a primit ordin să ascundă în loc sigur toate arhivele din acel oraș. O altă telegramă din Constantinopol ne aduce însă știrea că despre un atac al italienilor nici nu poate fi vorba. Chiar aceste vești ce se contrazic dovedesc de ce neliniște sunt cuprinși turcii în timpul din urmă.

Ce va întreprinde Italia în timpul cel mai apropiat? E imposibil de știut care-i proxima țintă a flotei italiene în marea Egeică, deoarece planurile aceste sunt ținute în cea mai mare taină. Mulți presupun — după cum ne anunță chiar acum o telegramă din Roma — că mai întâi va fi ocupată insula Chios. După mișcările vapoarelor de război ale italienilor, pare că ei plănuiesc o acțiune mult mai importantă, ceea ce se poate deduce și din numirea generalului de divizie Riza Pașa în postul de comandant al Dardanelor.

Un nou transport de trupe italiene. Comandantul unui vapor grecesc care a fost în apele mării egeice povestește că de pe insulele Calynos și Rhodus au fost transportate trupe italiene în altă parte. Zvonul că pe insula Chios ar fi fost masacrați indigenii greci, e neîntemeiat.

Asigurarea drepturilor minorității creștine în Turcia. Patriarhatul ecumenic a adresat o notă către Poarta în chestia conservării dreptului capilor bisericești de a fi membrii consiliului administrativ provincial. Nota aceasta readuce în amintire reformele promise prin legile Tausimat-Hatti-Humayun, cari confirmă oficios și după dreptul internațional, că Turcia este un stat mohamedan și prosperarea naționalităților creștine, cari locuiesc pe teritoriul ei e posibilă numai prin acordarea de anumite garanții cu privire la acțiunea imparțială a statului. Pe atunci s'au promis astfel de garanții prin luarea de diferite măsuri între cari erau formarea de judecătoria mixte din creștini și mohamedani, crearea unui consiliu suprem judecătoresc, compus din creștini și mohamedani, a consiliilor generale mixte în vilaete și a consiliilor administrative provinciale, în cari toate capii bisericilor să-și aibe locul lor. Cele mai multe din aceste reforme n'au fost realizate, ei capii bisericești precum și membrii creștini au fost numai admiși în consiliile administrative provinciale.

Din cauza aceasta patriarhatul constată în nota sa, că și acest minim de garanții pentru existența creștinilor ca cetățeni s'a șters prin legea nouă privitoare la administrarea vilaetelor, pusă în aplicare în parte prin ordinațiuni. Patriarhatul află de nesuficientă controla parlamentară introdusă prin constituție, deoarece și prin constituție puterea de stat reprezentată prin califat ca cap suprem al statului și cu șeriatul ca lege fun-

damentală va fi și pe mai departe mohamedană. Patriarhatul se roagă prin urmare pentru conservarea dreptului capilor bisericești de a fi membri în sinul consiliilor provinciale. Totodată pretinde ca guvernul să caute mijloacele și căile necesare pentru asigurarea drepturilor minorității creștine. Pentru aceasta mai potrivit ar fi formarea comisiei supreme mixte numită prin alegere, amintită în memorandumul din anul 1867; care să aibe dreptul controlului supreme asupra activității imparțiale a oficialilor de stat. Patriarhatul protestează în contra formării de consilii comunale mixte în comunele mixte și speră, că legea amintită mai sus va fi modificată în mod corespunzător.

În acelaș sens a înaintat o notă la Poartă și exarhatul bulgar și în scurt timp va înainta și patriarhatul armean

Desvoltarea puterii maritime. Intr'un ziar din Viena a apărut un foarte interesant articol despre desvoltarea puterii maritime a diferitelor mari puteri. Din acest articol detragem datele cele mai importante referitoare la starea flotei acestor state la începutul anului 1912.

Torpiloare, incrușișătoare sau alt sistem de vase de război: Anglia 90, Germania 38, Statele Unite 45, Franța 42, Japonia 26, Italia 17, Rusia 15, Austro-Ungaria 14. Vase de război de sistemul Dreadnought: Anglia 16, Germania 9, Statele Unite 6, Franța 6, Japonia 3, Italia 1.

În tabloul acesta nu sunt luate cele 4 Dreadnoughturi, cari le zidește acum monarhia Austro-Ungară și dintre cari, primul numit „Viribus Unitis” a și fost lansat pe apă.

Autorul articolului constată, că de prezent și încă mult timp Anglia va fi prima între statele cu putere maritimă, însă poziția ce o ocupă Anglia va fi foarte costisitoare pentru dânsa, căci Germania caută să-și desvoalte puterea maritimă cu toate mijloacele de care e capabilă, iar Anglia trebuie să răspundă la fiecare vas nou de război zidit de Germania, cu altele două, ba întrucât voiește să mențină întru toate locul ce-l ocupă de prezent în politica europeană trebuie să țină seamă și de desvoltarea puterii aliate Germaniei, a Italiei dar mai ales a monarhiei Habsburgice.

Această concurență însă mai înainte, sau mai târziu va slei puterile Angliei, deci se impune imperios o înțelegere comună între Anglia și Germania în ceea ce privește desvoltarea flotei lor. Această înțelegere se speră că va putea fi realizată prin noul ambasador german la Londra, prin baronul Marschal. Intrucât această înțelegere nu se va putea face de sine va urma războiul, care va decide că cine să fie conducătorul politicii externe în Europa, Anglia sau Germania.

Relațiunile Austro-Ungariei cu Turcia. Baro-nul Leopold de Chumecy, care în urma experienței sale de ani îndelungați câștigată în Orient și în urma studiilor sale făcute mai mult timp în Constantinopol este deplin chemat, — conferează în broșura a doua din luna iunie a revistei „Österreichische Rundschau” despre relațiile Austro-Ungariei cu Turcia și el ajunge la următoarea concluzie:

„Prin atitudinea noastră — fără ca să deșteptăm cea mai mică neîncredere în Italia — au devenit relațiile noastre cu Turcia așa de prietenești, încât ne bucurăm de prezent în Constantinopol de cele mai vii simpatii. Prin un început grăbit și înțelept industria noastră și înainte de toate finanțierii noștri au câștigat în Turcia un teren solid sub picioarele lor. Diplomația a pregătit terenul — iar acum e datorința factorilor economici de a-l ara. Sunt încă sute de ocaziuni pentru o muncă aducătoare de folos și pentru așezarea fructificătoare a capitalelor. Celelalte puteri ne-au premers cu exemplu bun și ne-au arătat,

cum se poate servi intereselor materiale proprii și prin aceasta totodată, cum poate fi întărită poziția de putere politică a patriei proprii. Conjunctura politică ne face nouă posibil astăzi, de a urma cu succes pe aceleași căi. De a nu urma pe aceste, înseamnă a te face vinovat de o negli- gență de neiertat.

„Solidaritatea”.

Din prilejul adunării generale dela Caransebeș.

În vara aceasta se vor împlini cinci ani de zile de când s'a dat ființă „Solidarității”. Gândul care a condus la înființarea ei era să se creeze pe baze legale o legătură de ordin moral pe sama băncilor noastre, reunite și până atunci în forma unor întruniri ocazionale, cari își găseau expresiunea în conferențele directorilor băncilor române. Singur gândul acesta a fost imboldul, care a determinat înființarea „Solidarității” și — orice ar zice alții — nimic mai mult. Și putem zice, a fost mai mult o întâmplare, că pentru a crea forma legală a trebuit să luăm pe sama însoțirii înființându și unele probleme, cari să-i justifice existența. S'a luat ca problemă principală controlul obligator și extern și — pe lângă aceasta — încă câteva alte probleme, dintre cari unele aproape numai de formă.

Creată forma, „Solidaritatea” și-a început activitatea în cadre foarte modeste. Convinsă că în lipsa unei puteri executive și-așa nu va putea face prea mult, primii doi ani ai existenței sale s'a ocupat aproape numai de chestiunile controlului extern și de ale instituțiunii revizorilor-experti, pe cari a căutat să le introducă cu cea mai mare grijă. Teama că nu cumva prin o ingerință, până atunci necunoscută la băncile noastre, să nu le depărteze de însoțirea, creată și de altfel numai în urma unei întinse agitații, a determinat pe factorii hotărâtori ai „Solidarității” să tracteze aceste chestiuni — controlul obligator — într'un mod cât se poate de delicat. Și a fost și bine așa. Căci în decursul timpului, lumea — chiar și cea străină — încetul cu încetul a luat act de existența și folosul noii însoțiri și al instituțiunii revizorilor ei experti, prin ce aceasta se impunea tot mai mult. Și cu cât instituțiunea se validita în afară cu atât lua forme tot mai concrete în lăuntru. Rolul ei devenea tot mai pronunțat așa că în câțiva ani ea se ridică la valoarea unui factor moral cum de sigur nu ne-am așteptat nici odată. În urmarea acestora, băncile noastre — constrânse adeseori chiar și de factori externi — rând pe rând intrară în noua însoțire așa că pe când la înființarea „Solidarității” abia s'au găsit 40 de institute, cari să aibă tăria și curajul să intre într'o instituțiune, ce introducea un control extern, azi toate băncile românești de samă — 130 la număr — aparțin ei.

În măsura în care instituțiunea revizorilor noștri experti creștea în importanța ei „Solidaritatea” a început să se preocupe și de alte probleme. Între acestea, trei sunt acelea, cari merită să fie amintite. Prima este „Banca de asigurare” pe care — după un studiu îndelungat și amănunțit — a și înființat-o cu concursul băncilor asociate și al întregului public românesc. A doua e biroul de informațiune, care urmează a se înactiva — după puțină — chiar în decursul acestui an. Și a treia chestiune cu care s'a ocupat „Solidaritatea” este chestiunea însoțirilor, pe care de asemenea a supus-o unui studiu detaliat, dar care — din voia întâmplărilor — a trecut azi în mâna „Asociațiunii”. Între astfel de împrejurări, însoțirii noastre nu-i mai rămâne alta decât să dea tot concursul său „Asociațiunii” întru rezolvirea potrivită a acestei chestiuni.

Aceea ce a produs „Solidaritatea” până acum

Rog să fiți cu atențiune la prețurile introduse de mine!

Talii de batist 2—3—4—5 cor. talii etamine 5'50—6'50 cor. talii de carton 1'50—3 cor., jupoane de lister 3—4 cor., haine pentru copii 2—3—4 cor., jupoane de clott 2.80—5—7 cor., săpei, pălării și șorțuri pentru copii.

Senzație: cravate pentru domni, foarte potrivite pentru gulere înalte, 1 bucată numai 20 fil. Cămăși pentru bărbați, bismăluțe, cartoane, zefire cu prețuri ieftine. Ghete de pânză pentru copii 1—1'40 fil., pentru dame 1'50—3'40 fil., pentru domi 2'80—3'80 fil., trăsuri pentru copii, mare asortiment de umbrele și ploiere.

Wilhelm Andree, Sibiu—Nagyszeben, Dragonerwache.

— în comparație cu multele noastre trebuințe — desigur nu e mult. Este însă totuși ceva și dacă ar fi să asămănăm rezultatele ce le-a ajuns ea cu lucrările altor însoțiri de bănci similare, ne-am convinge, că a produs neasămănat mai mult. Și rezultatele produse de „Solidaritatea” vor câștiga desigur neasămănat în valoare dacă vom spune că pe când ea lucrează cu un buget de abia 2500 decor., alte însoțiri de bănci — cu deosebire cele regnicolare — dispun de bugete de multe zeci de mii de cor. și totuși nu numai că nu fac mai mult, dar poate nici atât. Cu toate acestea știm că lumea noastră a așteptat și așteaptă și mai mult, un fapt care numai înbucura ne poate. Căci tocmai faptul că există și nemulțumiri este dovada cea mai celatantă, că suntem pe cale de progres, pentrucă — cum zice și dovedește unul dintre cei mai mari învățați ai lumii — eu cât o stare de lucruri se îndreptează cu atât lumea o crede mai rea și este mai nemulțumită cu ea.

Dar ceea ce s'a lucrat până acum la „Solidaritatea” aparține deja trecutului. Întrebarea ce trebuie să ne preocupe de aci înainte este: ce să se facă în viitor? Cu privire la aceasta întrebare, păreri sunt foarte diferite, o dovadă că trebuințele ne sunt multe și mari. Ce ne privește pe noi, suntem de părere că „Solidarității” pentru viitor îi revin următoarele probleme:

1. Să continue cu perfecționarea instituțiilor revizorilor-experti prin aceea ca să facă tot posibilul să angajeze unul sau doi revizori permanenți și profesioniști cari să introducă fără amânare toate acele reforme, cari sunt necesare în scopul consolidării și dezvoltării raționale a băncilor noastre;

2. Să iese în programul său de acțiune chestiunea asigurărilor din punct de vedere material și moral a viitorului funcționarilor noștri de bancă, căci, fiind aceștia elementele cele mai de folos în organizația noastră financiară-economică, eutezăm a zice că dela modul cum ne vom îngriji de interesele și viitorul lor atârnă și viitorul institutelor noastre de bancă, și

3. Să studieze chestiunea creditului agricol la poporul nostru, căutând, respective creând după putință mijloacele potrivite prin cari acest credit să fie cât mai bine servit.

Nu sunt multe aceste probleme. Ele însă sunt suficiente pentru un timp oarecare și dacă „Solidaritatea” va isbuti să le realizeze fie măcar și numai în parte, după părerea noastră, își va crea un titlu de recunoștință, chiar și din partea celor mai pretensivi ai noștri. Așa urmând — încetul cu încetul — se vor rezolvi probleme după probleme, se va pune cărămidă peste cărămidă, pentru a se crea baze din ce în ce mai largi de dezvoltare pentru însoțirea înființată acum cinci ani cu gândul modest de a fi o simplă legătură morală pe sama băncilor noastre. Ce a ajuns, „Solidaritatea” la început n'am putut prevedea; ce va ajunge — dela n-î atârnă. Să o sprijinim cu toții după cum vrednicește.

Acestea am fiut să le spunem în preajma adunării noastre dela Caransebeș.

„Rev. Ec.”

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

După un veac.

*Hrăpăreț neam de Nord! călău cucernic...
Nu te făli atât că ești puternic —
Nu'l încerca pe Dumnezeu!
Din ghiura morții te-ai scăpat odată,
Ș'am cunoscut atunci a lumii plată:
Infipt-ai ghiura 'n mine și mai greu!*

*Dintre surori și druște tinerele,
Pe cea mai mândră fată-a horei mele
Cu braț păgân ai desfipt-o tu...
Ș'ai pus în groapă trupui de zăpadă,
Și pe sicriu — un biciu de plumb ș'o spadă,
Dar ea nu-i moartă, nu!*

*Și-acuma vrei să crești în pieptu-mi rugul?
Vii să presari cu flori târzi coseiugul,
Ș'n chiot, dănțuind, să'l ocolești?
Și-acum mai chemi și lume la serbare?
O, chiamă cât mai mulți! și strigă tare:
„Jivinele din codrii tâlhărești*

*Iși tănușesc isprăvile lor crunte —
Iar vulturul își duce prada'n munte
Ș'o sfășio 'n tăcere... Numai eu
Țin să veștesc, pe cele patru vânturi,
Că pot fura, nepedepsit, pământuri —
Că furtul este dreptul meu...”*

*Iatăi sosind pe rînd — pe ei, ce-i doare? —
Ostași în fir, și preoți cu odoare,
Și Crivăț cel turbat...
Dar tristă-i sârbătoarea cea haină!
Căci un poftit de neam n'a vrut să vină:
Dreptatea cea cu ochiul ne 'ndurat.*

*Ea șade dincoace de Prut, de pază,
Și ochiul ei visează — ce visează?
Să'ntoarcă vremurile înapoi...
In mână ține-a neamurilor carte
Și gându-i bate din aripi, departe
De veacul de obidă și noroi...*

*El vede 'n văi pe Dragoș după bour —
In urma lui norodul, vajnic nour,
Tot crește ca dintr'un etern izvor:
Vin domnii, vin arcașii, vin păstorii,
Și vin domnițe rumene ca zorii —
Iar cântecul înseamnă drumul lor...*

*Cu drag pământul își primește-aleșii!
Ici fug, abia scăpându'și orăii, Lași —
Colo se 'ntoarnă trist un împărat,
Iar călăreși pletosi, gonind Tătarii,
Și-adapă 'n scurtul lor popas fugarii
La gura Nistrului împurpurat...*

*Iar astăzi? Cu fior se 'naltă zâna...
— Stăpână-a vieții mele! vezi țărîna
Sfințită 'n vreme de voevozi moldavi...
Azi geme sub copita muscălească,
Și fiii ei n'au voie să jelească —
Ci trebuie să cânte acești sclavi...*

*Să cânte — și să laude pe Domnul,
Că a trimis pe inima lor somnul
Ce uită de moșie și părinți...
Să strige, că durerea lor e — raiul!
Că-s fericiți, când li-se fură graiul
Cel plin de zâmbet și de suferinți...*

*Auzi?... Închină domnii-acum la masă...
Dar ce zăresc? Te mâni tu crăiasă?
Te doare și pe tine plânsul meu?
Cu vișorul izbînd, tu intri 'n sală...
Meserii toți pălesc și, muși, se scoală:
„Venit-am să ciocnesc și eu!”*

*In tînduri cad paharele spumoase,
Și 'n zvon adînc de glasuri furtunoase
Palate și cetăți se dau afund...
Vii flamuri fulgerale desfășoară,*

*Iar tunetul, cu biruința, shoară,
Și munți și văi și piepturi mii răspund...*

*Și iar se mută pietrele 'n hotare —
Iar trec străjeri moldavi în goana mare
De-a lungul Nistrului până la guri.*

*O visuri! visuri! amăgiri divine...
Trecutu-i mort — trecutul nu mai vine!
Sfârmat e cuibul de culturi!*

*Moldova mea, Moldova mea iubită,
Ce judecată-a lumii, ce ursită
Te-a răstignit între tâlhari?
Batjocorindu'ți crucea ta de jale,
Pe haina sfântă-a câmpurilor tale
Sorti aruncat-au doi sutasi barbari...*

*Moldova mea, Moldova mea iubită,
Cât sânge-a curs din coasta ta rănită,
De când sfărîmătorul de Tătari,
Lăsînd pământul să mai hodinească,
Ș'a 'nfășurat în haina-i ostășească
Și s'a culcat la Putna în altariu...!*

*Tu, Doamne-al slăvii! Duh ce n'are nume...
Tu, care-ai vrut să fim și noi pe lume,
Nu, 'ntoarce dela noi auzul tău!
Puțini suntem și slabă ni-i făptura,
Căci dragostea mai mare ni-i ca ura —
Dar prea slujim, la dușman, de ilău!*

*In ziua 'nfrișoată-a răsbunării,
Auzi-ne, Tu, Doamne-al îndurării,
Încinge brațul nostru 'ndoliat!
Răvărșă 'n el mîna ta cerească!
Fă dintre noi, o, Doamne, să pornească
O piatră pentru noul Goliat...*

P. Cerna.

14 mii de coroane amenzi 7 luni de zile închisoare, un proces în suspensie.

Acesta este Bilanțul d-lui Dr. Șerban deputatul Făgărașului pe ziua de miercuri 19 c. când a avut loc a 24-a pertractare criminală în chestiunea alegerii de deputat înaintea curții cu jurați din Oșorheiu.

Iată ce costă în fericita Ungarie un mandat câștigat cu cinste, fără rachiu și baionete, ci numai cu sfortșarea celei mai curate jertfe.

Aceasta este viața constituțională a Ungariei. Deputații care au reușit să treacă peste baionete, bani și rachiu spre a reprezinta poporul, trebuie să meargă la pușcărie, după ce au fost ruinați materialicește, pentrucă nu au cedat violenții și silniciei. Iar mamelucii care au fost scoși din urnă peste constituția țării merg în parlament să dea spectacolul scandalului parlamentar, pe care Ungaria a avut onoarea să-l înscrie ca cea dintâi în cronica regimurilor parlamentare ale lumii.

Încă acest ultim proces și va scăpa, ne scrie un prietin despre procesele d-lui Dr. Șerban.

Prietinul nostru e foarte optimist.

Nu se cumintește așa de ușor un regim îmbătrînit în uzul și abuzul violenței.

!! Gratis nicăiri !!

dar cu prețuri ieftine

DANTELE, CORDELE, ARTICLI, ȚESUȚI, se capătă nu-

mai în filiala magazinului Budapestan de dantele în ARAD.

bulevardul Andrassy numărul 20 [Palatul El. Fischer].

De scăpat nu va fi vorba decât în ziua când se va încheia ultimul capitol al oligarhiei desfrânate care stăpânește acvastă țară.

Legea electorală la noi și în Franța

În vreme ce privilegiatii Ungariei în frunte cu faimosul Tisza, reprezentantul cel mai pronunțat al feudalilor, duc o luptă pe viață și moarte în contra ori cărei inițiativă progresistă sau democratică, de prezent mai ales în contra reformei electorale, aceasta fiind la ordinea zilei, în Franța asemenea decurg mari lupte în contra unei noi legi electorale, cea mai liberală lege posibilă în timpul de față, bazată pe votul proporțional.

Aderenții vechii legi electorale și cei ai noului proiect de lege și-au măsurat puterile din prilejul alegerii de președinte al camerei, când li-au succedat celor cu noul proiect de lege să aleagă de președinte în locul lui Brisson pe cel mai leal dintre dâșii, pe Paul Deschanel. Invingerea aceasta a provocat o decepție în mulți aderenți ai vechii legi, însă în acest timp a dat ministrului president, lui Poincaré și celui dela interne, lui Steeg, inițiativa unei foarte îndrăznețe încercări, și anume, să încerce votarea legii electorale încă înaintea vacanței de vară, încă înainte de a se consolida din nou partidele opoziționiste acestui proiect din uluiala provocată de înfrângerea suferită la alegerea de president. Ministrul de interne Steeg a adresat o scrisoare lui Ferdinand Buisson, presidentul comisiunii parlamentare a lese pentru studiarea unui proiect de lege electorală rugându-l să convoace îndată comisiunea și să și desbată dacă e posibil îndată proiectul alăturat și făcut gata de dânsul. Este indiscutabil, că legea electorală bazată pe votul universal e cea mai justă, liberală și bună din cele practicate până acum, însă și această lege are unele scăderi, cari sunt menite a fi excluse cu totul prin noua lege. Aceste defecte au fost descoperite mai înainte de legislația franceză, căci în Franța a fost mai înainte introdusă. S'a dovedit că nici această lege nu asigură pe deplin reprezentarea, dacă și nu deplină în cel mai strins înțeles al cuvântului, dar cel puțin al maselor mai compacte ale popoului, al minorității. Noua lege electorală voiește să creieze și să asigure reprezentarea și a minorității în camera franceză. De intenția aceasta e condus întreg proiectul când începe cu aceasta:

Membrii camerei se aleg prin votare însă cu asigurarea reprezentării minorității?”

Ce voiește și de ce intențiuni e condus legislatorul în creierea acestui punct? Stau la o alegere față în față doi candidați într'un cerc cu 5500 de alegători. Se purcede la votare și primul primește 2500 de voturi, iar al doilea 2501 de voturi, deci pe baza legii al doilea rămâne ales, cu toate că eventual din cei 499 de alegători, cari nu au votat, majoritatea ar putea fi aderenți principiilor reprezentate de primul candidat*). În cazul acesta 2501 alegători au reprezentat, iar 2500 alegători, eventual chiar și mai mulți, nu au deputat. Anomalia aceasta voiește proiectul noiei legi să o sisteze.

Franța va fi împărțită în circumscripții sau departamente de câte 490.000 locuitori, întrucât e posibilă această împărțire. Fiecare departament trimite după fiecare 70.000 locuitori câte un deputat. Punem cazul că departamentul Doubs trimite 5 deputați, neavând decât 350.000 locuitori, iar departamentul Aveyron trimite 7 deputați,

*) E de observat, că această întâmplare se referă la Franța, căci la noi în Ungaria, dacă primul candidat e guvernamental, apoi administrația noastră se îngrijește ca să nu obvină asemenea cazuri analoge, aducând la caz de lipsă și morți la votare.

numărul locuitorilor în acest departament fiind aproape de 500 de mii. Fiecare alegător din primul departament are drept să voteze pentru 5 candidați, iar cei din departamentul Aveyron pentru câte 7 candidați. Prin acest fel de votare intenția legislatorului a fost eschiderea pe cât se poate din viața politică a diferitelor clici locale și a oamenilor cu influență din diferite centre, ca astfel cu atât mai ușor să se poată manifesta adevărata voință a alegătorilor. Punem cazul că în cerc sunt patru partide: al socialistilor, al liberalilor, al naționaliștilor și al radicalilor. Fiecare partid are dreptul să candideze câte 5 persoane. Votarea se face după comune. În fiecare comună se va lua protocol despre decurgerea alegerii care va fi înaintat unei comisiuni centrale. Comisiunile acestea constată mai nainte de toate evota alegerii (adecă câte voturi se cer pentru un mandat) astfel, că împarte suma voturilor date, cu numărul deputaților ce ar fi să se aleagă în acel cerc. Fiecare listă primește atâtea mandate, câte cvote se cuprind în suma voturilor date pentru această listă.

Dacă după acest procedeu vre-un mandat rămâne totuș fără stăpân, mandatul acesta îl primește lista aceea, care a întrunit mai multe voturi.

Intrucât în departamentul amintit, pentru lista radicalilor s'au dat 45.000 voturi, pentru cea socialistă 15.000 voturi, pentru cea a naționaliștilor 25.000 voturi, iar pentru cea a liberalilor 30.000 voturi, atunci repartizarea mandatelor se face în următorul chip: Departamentul trimițând 5 deputați; se împarte numărul voturilor date de 115.000 cu 5 și primim cvota de 23.000, deci atâtea voturi se cere pentru un candidat. Lista radicalilor cu 45 mii voturi primește 2 mandate, cea a naționaliștilor cu 25 mii voturi primește un mandat, cea a liberalilor un mandat numai, căci ea se primească 2 mandate le lipsește 16 mii voturi, iar socialistii primesc un mandat, căci dâșilor le mai lipsește numai 8 mii ca să întrunească o cvotă.

Balotagiile sunt asemenea exchise prin acest proiect. Dacă vre-un deputat abzie sau moare îi urmează celalalt din lista care a întrunit mai multe voturi, după primul candidat.

Majoritatea partidelor franceze au primit acest proiect cu o nepăsare la care nu s'a așteptat nici prim-ministrul. În contra acestui proiect partidele nu au nimic de obiecționat, numai rezolvirea tehnică și practică a acestui proiect cauzează mare bătere de cap partidelor opoziționiste. Intre actualele împrejurări e posibil, că proiectul se va vota, astfel Franța din nou va părăsi cu o imensitate celelalte state în ceea ce privește liberalismul.

Ungaria în privința aceasta e mult mai înaintată, căci la noi din 1848 e reprezentată minoritatea în dietă, dar... numai minoritatea nu și majoritatea locuitorilor.

Pentru frații rămași pe drumuri peritori de foame.

Glasul de desnădejde al fraților noștri inundați, a găsit răsunetul ce se cuvine în masa vecinic gata la jertfă a publicului nostru român.

Toate sufletele nobile, toate inimile simțitoare se grăbesc a-și trimite obolul lor mântuitor, pentru că niciodată cauză mai demnă de jertfă nu a solicitat dărnicia cuiva.

Este în joc existența a mii de frați de ai noștri, care pier de foame și de lipsă de adăpost.

Semnaland pilda generoșilor donatori de până acuma, rugăm toată suflarea românească de pututindenii să-i imiteze, pentru că este nevoie de ajutorul tuturor spre a se acoperi marele gol, lăsat de cumplitul dezastru.

Fără de o asemenea pildă de solidaritate zădarnică va rămânea speranța noastră de a contribui la ușurarea soartei lor.

Facem deci încă odată apel la toți românii și la toți oamenii de inimă; rugăm săracii și bogații să ne trimită obolul, scăpând din ghiarele morții atâtea zeci de mii de suflete capabile de a munci și de a desvolta energia națională.

Sumele se primesc la adm. „Românul” Zrinyi utca Nr. 1. Arad — Ungaria.

La administrația ziarului nostru au mai intrat următoarele contribuții:

	Transport	2438.64
Dela Principele Basarab Brancoveanu.		
București pt. victimele potopului	200.—	
Dela „Sătmărcana” inst. de credit, Scimi pt. victimele potopului	50.—	
Dela M. Cosma, Brad pt. nefericiții din comit. Solnoc-Dobâca	3.—	
Dela „Însoțirea de credit” din Agârbici pt. nefericiții din Bănat	5.—	
Dela Dumitru Bărsan curelar, Teiuș pt. frații nenorociți din Ardeal și Bănat	10.—	
Total	2706.64	

Circular către întreg clerul gr. cat. din dieceza de Oradea-mare.

Terminul concursului îndătinat pentru complinirea fundațiilor vacante și destinate pentru clerul tânăr, pentru seminariul domestic și pentru internatul de băieți din Beiuș prin aceste îl fixăm pe ziua de 2 iulie n. a. c.

Lăsăm drept aceea frațiilor voastre să o aduceți aceasta la cunoștința celor interesați cu invitațiunea, că suplicile pentru primire vor fi de a se susține la acest ordinariat episcopesc până în 1 iulie n. a. c.

1. Recurenți la sfânta teologie au să se prezente în persoană la concurs și către recurs să anețeze cartea de botez și testimoniul de maturitate.

Recurenții la cele două institute nu este de lipsă să se prezente în persoană, ci este de ajuns, dacă către suplica înzestrată cu cartea de botez și cu testimoniul școlastic din urmă, vor acelu un atestat medical, că sunt revaccinați și din privința sănătății apti pentru institut. Acei tineri însă, cari se vor prezenta în persoană, vor fi supuși aici vizității medicale. — Recurenții pentru a fi primiți în seminariul domestic pe cl. I. gimnazială suplicile lor înzestrate cu carte de botez testimoniul școlastic de pe cl. IV., V. ori a VI. elementară, atestat medical despre starea sănătății, atestat medical de revaccinare și atestat de paupertate, le vor prezenta rectorului acelu institut până cel mult în 24 iunie n. a. c., trimițând și 12.04 cor. taxă de prenotare la gimnaziul din loc. — Recurenții pentru a fi primiți în seminariul domestic pe cl. V. gimnazială pe lângă taxa de prenotare de 12.04 cor. până în 30 iunie n. a. c. vor avea să prezenteze aceluiaș rectorat și testimoniul de pe cl. IV. gimnazială. — Tinerii primiți în seminariul domestic din Oradea-mare îndată la intrarea lor în seminar vor avea să plătească întreaga taxă de instrucțiune și cel puțin a patra parte din taxa de întreținere. — Toți tinerii, ori au fost beneficiați ori ba, au să-și reînnoiască suplicile pentru a fi primiți în seminariul domestic.

Acei tineri, cari nu vor dovedi purtare bună și progres cel puțin îndestulitor la finea semestrului I., pentru semestrul al II-lea vor putea fi lipsiți de beneficiul și de favorurile avute în semestrul I.

La urmă, în vederea scumpetei prea mari și greutatea cu cari are să se lupte seminariul domestic, taxa de întreținere a unui elev în acelu institut, începând dela anul școlastic viitor 1912—1913 prin aceste o stabilim în patru sute douăzeci (420) cor. anual, către care se mai adaugă taxa pentru instrucțiune. — De sine se înțelege, că

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acții în Oradea-Mare (Nagyvárad) Össi-ter.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. TELEFON n-rul 340.

acei tineri, cari se vor primi în fundațiuni familiare, în caz de nesuficiență a proventelor fundațiunii respective, vor avea să suplinească diferența ce s'ar ivi.

2. Taxa de întreținere a unui elev în internatul de băieți din Beiuș rămâne și pe mai departe fixată în 300 cor. anual, 79 cor. pentru uniformă și taxa de instrucțiune.

Luând în considerare afluența prea mare ce se observă la internatul din Beiuș respective la gimnaziul pe el. I., ținem a reflecta pe părinții respectivi, ca să se prezenteze cu băieții, pe cari doresc. a-i aseza în acel institut, îndată în ziua întâie a înscrierilor.

3. La preparandia diecezană în anul școlastic 1912/1913 vor funcționa cursurile I., II., și III. Tinerii, cari doresc să fie primiți la institutul preparandial, recursurile lor vor avea să fie înzestrate cu cartea de botez și cu testimoniu școlastic, vor avea să le înainteze direcțiunii preparandiale până în 1 august n. a. e. Insemnăm, că fiecare elev, pe lângă taxa de înscriere de 10 cor., va avea să mai plătească pentru cărți și reevizite școlastice, cei de pe cursul I. 70 cor.; cei de pe cursul II. 40 cor.; iar cei de pe cursul III. 60 cor.

4. Termenul pentru primirea elevilor în internatul Pavelian de feițe împreună cu școala civilă din Beiuș îl fixăm pe ziua de 1 august n. a. e. Elevii cari doresc să fie primiți în acel internat supl. de lor îndreptați către acest ordinariat episcopesc, înzestrate cu carte de botez, testimoniu școlastic, atestat medical despre starea sănătății și de revaccinare până la termenul fixat vor avea să le susțină în aceea. Taxa de întreținere în acel internat o fixăm în 300 cor. și 70 cor. pentru uniformă.

Oradea-mare, ședința consistorială din 1 iunie 1912.

Membrii fondului regnicolar învățătoresc catolic, cari conform §§-lor 8 și 15 din statutele referitoare, sunt îndreptați a cere ajutor din acel fond, să reflectează, cu suplicele lor adresându-le președintelui acelui fond (Az orsz. kath. tanító segélyalap önkösz. Esztergom) vor fi de a se înainta la acest ordinariat episcopesc până în 15 iulie n. a. e. pe calea oficiilor parohiale respective. Observăm însă, că nu se vor înainta decât numai recursurile vidimate prin preotul respectiv așa, ca vidimarea această să cuprindă în sine autentificarea celor desfășurate în recurs, care autentificare nu se poate suplini nici prin raport de serviciu, nici prin alt document; acei tineri, cari în vechiul dintre cei trei ani din urmă au fost împărțiți în ajutor, să nu curgă pe acei suplicele lor nu se vor lua în considerare; testimoniu școlastic, cari eventual ar fi de a se alătura, să se adneceze în copie autentice; recursurile, către cari nu va fi de a se lua în considerare.

Oradea-mare, la 7 iunie 1912.

Episcop, **Metriu Radu.**

„Iobăgia” lui Russu-Sirianu în fața curții cu juri din Oradea

Zilele acestea s'a desbătut în fața curții cu jurați din Oradea-mare, procesul cunoscutei cărți a regretatului Sirianu. Dezgropat după atâta timp dela moartea autorului, în locul căruia a fost tras la răspundere d. Cornel Lazăr, administrator al tipografiei Diecezană în calitate de editor, acest proces, prin frumoasa pledoarie a d-lui dr. Aurel Lazăr, avocatul părții române, s'a transformat într'un cumplit rechizitoriu al procedurilor unice ale procurorilor maghiari față de neamul românesc.

În momentul când scriem aceste rânduri, nu dispunem încă de raportul detaliat, ce are să urmeze; din amănuntele fugare, însă, ce le-am putut căpăta, putem spune că în fața juraților dela Oradea dreptatea românească a obținut o biruință de care vor arde mult timp obraji procurorului care a susținut acuzarea.

Dezbaterile s'au început Sâmbătă dimineața la orele 8 și s'au continuat până miercuri inclusiv.

Procurorul Medvegy cu aceasta ocazie și-a făcut debutul, pledând pentru prima dată ca procuror a făcut rechizitoriu. Președinte al curții a fost Korn.

Înainte de începerea dezbaterilor, d. dr. Aurel Lazăr a ridicat un incident cerând amânarea, pe motivul că lucrarea e o carte istorică făcută pe bază de documente, astfel că concluziile ei nu se pot ataca, nefiind o lucrare de aprecieri și de considerații personale. La aceasta procurorul a răspuns că el cunoaște istoria.

Întrebat de președinte, dacă are ceva de excepționat cu privire la autenticitatea documentelor xpuse în lucrare, procurorul a răspuns afirmativ, cea ce a provocat o viguroasă replică din partea dlui dr. A. Lazăr, care a dovedit că acuzatorul nu cunoaște lucrarea și a propus președintelui să-i acorde respectivului procuror un termen de 15 minute spre a lua cunoștință de cuprinsul ei.

După expirarea termenului, procurorul a revenit asupra declarației sale anterioare și a recunoscut veracitatea actelor documentare, întrebuințate de autor.

În cursul pledoarei însă d-sa a revenit asupra acestei declarații trecută la protocol, ceea ce i-a atras o nouă replică din partea apărării cerându-se în protocolarea acestei contradicții manifeste.

Mai d. parte procurorul întrebuințând expresiuni incorecte față de repausul Russu-Sirianu, d. Aurel Lazăr a protestat energic, cerând să nu fie insultat un mort care și-a făcut datoria față de stat și patrie și care nu este de față pentru a se apăra. Citește prefața cărții din care rezultă frumoasele intențiuni de care e însoțită întreaga lucrare.

Momentul culminant al dezbaterii a fost, însă, atunci când procurorul robind de Horia și de Iancu i-a declarat de bandiți.

În curinte pline de cea mai energică revoltă arocătul apărării a protestat împotriva acestor insulte.

În numele neamului meu întreg, a spus d-sa, cer să fie chemat la ordine d. procuror care din înălțimea scaunului său de reprezentant al ministerului public aruncă nației române această sfidătoare provocare.

Nu oamenii luminați ai neamului românesc care-l povățuiesc pentru priceperea drepturilor sale în limitele legilor statului, sunt agitatorii, ei agitație face însuși d. procuror dela înălțimea scaunului de magistrat, insultând memoria iubită a bărbatilor trecutului său, care după mărturia însăși a maghiarilor ce i-au cunoscut, au fost oameni de cel mai înalt idealism.

Citește părerile mai multor scriitori maghiari ai timpului din care rezultă ce fel de ființe de idealizm superior au fost martirii neamului românesc pe care procurorul îi declară de bandiți.

Curintele advocatului apărării au făcut o profundă impresie asupra auditorului în bună parte maghiar.

Sentința juraților s'a pronunțat miercuri: d. Cornel Lazăr a fost condamnat la 10 cor. amendă și trei zile închisoare de stat.

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 Iunie n. 1912.

Episcopia gr. cat. maghiară — amânată?

Din izvor vrednic de crezământ ni-se comunică știrea, că chestia episcopiei gr. cat. maghiare — e amânată. O persoană, care știe din izvor autorizat, a declarat, că Papa a amânat chestia episcopiei — sine die, în urma intervențiilor făcute dintr'o parte, care este în măsură de a cunoaște marile primejdii, de cari ar fi amenințată biserica romano-catolică din Orient pentru cazul, când episcopia gr. cat. maghiară în Ungaria ar deveni fapt împlinit. Acea persoană, fiind chiar în urma vocațiunii sale în situație de a sta în legături directe cu Vaticanul, a descoperit acelea primejdii deadreptul Papei, care cumpănind motivele de gravitate inexorabilă ale raportului din chestie a aflat soluția cea mai fericită în „facendo omittere”. Nădăduim, că informația noastră se va adevăra.

Un concert românesc în Arad

Publicului românesc din Arad și împrejurime i-se pregătește o surpriză foarte plăcută: în 2 iulie vor da aci un concert absolvenții conservatorului din Viena, dnii Ștefan Mărcuș și Ionel Crișanu, cu concursul d-șoarelor Anicuța Voileanu și Aca de Barbu.

Acest concert e începutul unui turneu artistic pe care îl vor întreprinde numiții artiști, prin cele mai însemnate centre românești din Ardeal, Bănat și Ungaria.

Redacția ziarului „Românul” va lua patronajul acestui concert, care promite a fi cel mai însemnat eveniment artistic din Arad în decursul anului acestuia. Amănunte în Nrii viitori!!

Regina României bolnavă. După cum se amintă din București Regina României e grav bolnavă. Cu toate aceste cercurile medicale din România speră că augusta suverană se va însănătoși în curind.

O femeie în dieta bohemă. Miercuri la a doua alegere de deputat din Jungbunzlau a fost aleasă seriitoarea Kuneticky cu o majoritate de 450 de voturi. E prima femeie care străbate în dieta din Bohemia.

Demonstrații împotriva dinastiei Karagheorghevi. Am înregistrat în numărul de ieri știrea sosită din Belgrad, capitala Serbiei, despre convenirea secretă a ofițerilor sârbi conjurați, ținută cu prilejul aniversării uciderii regelui Alexandru și regina Draga. O altă știre sosită mai târziu spune, că seara târziu vre-o 150 de studenți s'au dus în fața conacului regal și făcând o larmă asurzitoare strigau injurii la adresa regelui Petru și a fiului său prințul George. În mână fluturau ziarele confiscate, în cari a fost atăcat regele pentru agrățiarea unor oameni cu nume rău. Între acești agrățiați se află și un creditor de al prințului George, care a abzis de pretenziunea sa de 40.000 dinari. Poliția s'a arătat de tot neputincioasă față cu demonstranții la cari s'au însoțit tot mai mulți și mai mulți. S'a chemat în ajutor miliția, care cu sabia scoasă, răbind pe mai mulți demonstranți, a împrăștiat mulțimea amenințătoare. Pe toate străzile ce duc la conac cordoane de soldați țin paza.

Vizită medicală cu aeroplanul. S'a întâmplat și asta și e de prisos să o mai spunem unde. Nu poate fi vorba decât de America. Într'o comună din apropierea orașului Hammondsport un copil a căzut din copac și și-a frânt piciorul. Părinții au telefonat imediat în oraș după medic. Acesta luând automobilul a plecat îndată în satul unde s'a petrecut accidentul. Pe drum însă i-s'a stricat automobilul, aducându-l în mare perplexitate. În clipa următoare observă un aeroplan. La semnele desperate ale medicului aviatorul aterizează în

mijlocul câmpului și după explicațiile primite ia cu sine pe medic și pleacă împreună cu el în satul victimei. Câteva minute numai a durat călătoria în aer, deoarece curînd au ajuns la casa bolnavului căruia medicul i-a făcut imediat o operație cu succes.

Un ordin de zi al principelui Ferdinand. Azi, 28 Maiu, A. Sa R. Prințul Ferdinand a dat cătră brigada a 10-a roșiori următorul ordin de zi: Pentru a perpetua în armată amintirea domnului Alexandru Ion I. Cuza, întâiul Domn al principatelor-unite, și a cinsti armata, cum și pentru a comemora serbătorirea zilei de azi, M. Sa Regele a binevoit a ordona, prin Inalt decret Nr., ca regimentul 7 roșiori să poarte numirea de reg. 7 roșiori Cuza-Vodă. Comunicați aceasta îndată regimentului: comandantul regimentului va aduce personal la cunoștința ofițerilor și trupei această înaltă distincție chiar mâine, întregul regiment fiind adunat sub arme. Inspector general al cavaleriei, general de corp de armată, Ferdinand principe al României.

Tragem atențiunea dlor medici români începători la postul de medic comunal în Sat-Chinez, (Temeskenéz) cu următoarele venite: Salar anual fix 1600 cor., cvincvenale 200 cor., adaus local 600 cor., adaus personal 600 cor., dela cassa cercuală la muncitorilor 300 cor., inspectiunea de carne 300 cor., relutul de cvartir până la terminarea locuinței a medicului 400 cor. Comuna are 3300 locuitori în majoritate români. La comună aparțin și domenii. Are legătură de tren cu Timișoara de 3 ori zilnic. Viitorul medic are cele mai mari șanse d'a fi ales medic de tren al liniei Varias-Temesvár, ceeace ar face un salariu fix de 600 cor., plus lemne de încălzit și călătorie gratuită pe linia Varias-Temesvár. — Rugarea să adresează până la 30 Iunie st. n. a. e. Weisz Ernő szolgabíró Vinga (Temes-megyé). Jurnalele române sunt rugate a reproduce acest anunț.

Programul examenelor în anul școlar 1911—1912 la școlile române din Brașov. A) Examenul oral de maturitate la gimnaziu se va ținea în zilele de 5/18—9/22 Iunie în sala festivă a școlii. B) Examenele private (particulare) se vor ținea în zilele de 12/25—16/29 Iunie, — având școlarii privațiști să se prezinte în cancelaria direcțiunei gimnaziale Luni în 11/24 Iunie la 9 ore dimineața. C) Examenul public de gimnastică se va ținea în curtea de gimnastică (întrarea din strada băilor de aburi) Duminecă în 17/30 Iunie la 5 ore p. m., în caz de timp nefavorabil, în ziua următoare. D) Examenle publice de închidere se vor ținea Miercuri și Joi în 27 și 28 Iunie v. (10 și 11 Iulie n.) după următorul program: I. La gimnaziu. Miercuri în 27 Iunie v. Oara 7 jum. până la 8 cl. VII din Elină prof. V. Neguț, oara 8—8 și jum.

cl. VII din Fizică prof. A. Ciortea, oara 8 și jum. până la 9 cl. VI din Istorie Gh. Vătășan, oara 9 până la 9 și jum. cl. VI din Română prof. Ax. Banciu, oara 9 jum până la 10 cl. V din Maghiară prof. dr. I. Bunea, oara 10—10 și jum. cl. V din Latină prof. V. Neguț, oara 10 jum. până la 11 cl. IV din Ist. naturală prof. D. Lupan, oara 11—11 jum. cl. IV din Matematică T. L. Blaga, oara 11 jum.—12 cl. IV Declamațiune, Coruri vocale, oara 2 jum.—3 cl. III din Latină prof. N. Sulică, 3—3 jum. cl. III din Germană prof. dr. Al. Bogdan, 3 jum.—4 cl. II din Religie prof. dr. Nic. Stinghe, 4—4 jum. cl. II din Geografie prof. Gh. Vătășan, 4 jum.—5 cl. I din Maghiară prof. Ax. Banciu, 5—5 jum. cl. I din Is. natur. prof. D. Lupan.

II. La școala reală. Joi în 28 Iunie v. oara 7 jum.—8 cl. IV reală din Istorie prof. I. Petrovi, 8—8 jum. cl. IV reală din Religie prof. dr. St. Stinghel, 4—4 jum. cl. II din Geografie prof. Gh. Bogdan, 9—9 jum. cl. III r. din Fizică prof. V. Micula, 9 jum.—10 cl. II r. din Română N. Bogdan, 10—10 jum. cl. II r. din Geometrie prof. P. Percea, 10 jum.—11 cl. I r. din Geografie prof. G. Vătășan, 11—11 jum. cl. I r. din Aritmetică prof. V. Micula.

E) Incheierea solemnă a anului școlar se va face Vineri în 29 Iunie v. (ziua sfinților apost. Petru și Pavel) în sala festivă la orele 11, după școlile vor fi asistat în corpore la serviciul divin în biserica sf. Nicolae din Scheiu.

După incheierea festivă a anului școlar se vor distribui între școlari (prin d-nii profesori de clasă în localele de clasă) testimoniile și anuarul școlii. Participarea la examene și la incheierea anului este obligatorie pentru toți școlarii. Absenții nu vor primi testimoniu și anuar și vor fi deosebit pedepsiți. Brassó (Brașov), în 25 Măiu v. 1912. Direcțiunea școlilor medii gr.-or. rom.

Rectificare. În Nrul de ieri a ziarului la contribuțiile pentru frații rămași pe drumuri s'a cules greșit Gherasim Herle. Marimosul contribuitor cu suma de cor. 10 este d. Gherasim Serb Arad, iar în Nrul 113 a ziarului a rămas din colecta dlui Simion Cioc contribuția lui Ștefan Drenca econom, Cuvin în suma de cor. 3, ceeace rectificăm.

Din pricina unui cambiu. Un țăran de 84 ani din o comună a comitatului Sătmar a cerut un împrumut dela o bancă, pe cambiu. Banca însă nu i-a escomptat cambiul. Lucrul acesta l-a supărat atât de mult, încât sosind acasă cu afacerea neisprăvită, s'a suit în podul casei și s'a spânzurat. Când au dat de veste ai săi, era deja mort.

Omor. Un muncitor dela minele din Lupeni, venind seara acasă dela lucru, a aflat pe mamăsa iarăși beată, ca de regulă. Nu-i gățise nimica

de cină. Nenorocitul s'a infuriat atâta de tare, încât a luat un ciomag și a bătut pe mamăsa până a omorît-o. A fost arestat din partea jandarmeriei.

Vreau să vadă lumea. Un student universitar și doi maturisanți s'a anunțat la comandantul vaporului Cunard Ivernia, în Fiume, și au cerut să fie primiți pe vapor ca — chelneri. Au fost vizitați prin medic și universitarul a fost acceptat, maturisanții însă nu, pentru că erau prea debili. Toți trei voiau să vadă lumea, fără bani.

Teatru românesc în Sibiu. Reprezentația de adio a artiștilor Olimpia și Zaharia Bărsan dela Teatrul Național din București. Duminecă, în 16 Iunie n., în sala festivă a Muzeului Asociațiunii se va juca piesa „Dragostea adevărată”, de R. Bracco. Prețurile locului I 3 cor., locul II 2 cor., locul III 1 cor., loc de stat 50 bani. Bilete se află de vânzare la librăria arhidiecezană și seara la cassă.

x Se aduce la cunoștința on. public, că băile dela Bobda (Rigósfürdő) n'au fost inundate, comunicația atât pe căile ferate, cât și pe drumul de țară e regulată. Băile împreună cu vechile ei clădiri sunt în starea cea mai bună, ba ele au fost mărite cu o clădire cu 16 camere.

x Un plăcut spectacol pentru orașul Vârșet este expoziția de mobile a lui Ștefan Sladek, Str. Kudrîci 42, lucrate în propria lui fabrică. Se află în mare asortiment, dela cele mai simple până la cele mai luxoase, precum, mobili pentru camera de dormit, salon, sufragerie, birou. Mobile tapițerate, fier aramă și piele, apoi pian, tablouri, covoare, perdele, cele mai renumite mașini de cusut, în prețurile cele mai ieftine. Garnituri complete pentru locuințe, hotel, ville și camere de baie, cu condiții foarte favorabile. Recomandăm fabrica aceasta în atențiunea On. Public cititor, ca înainte de a-si cumpăra mobile să viziteze atelierul lui Ștefan Sladek, convingându-se astfe despre înaltătatea mobilelor lui lucrate cu cel mai perfect gust artistic și cu toate acestea totuși foarte ieftine.

x „Tokio” extirpător de băătăuri. Se poate folosi cu succes contra băătăurilor (la picioare), negilor și contra scoartăgărei pielii. După o folosare de 2 zile ne scăpăm de durerea băătăurilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.

x E o mare nesocotită a cumpăra mașini agronomice dela fierari, deoarece și aceștia primesc mașinile în 2 ori mai multe mâni și astfel cumpărătorul trebuie să le cumpere cu de 30—40% mai mare. De aceea recomandăm fabrica de mașini agricole și de aranjamente pentru mori Schlei Testvérek, în Brașov (Brassó), unde se pot căpăta și în plășiri în rate, fără urcare de prețuri. Cel mai sigur isvor de cumpărare în Ardeal. Catalog de prețuri gratis și franco. La comenzi mai mari la dorință trimitem mașiniști experți la fața locului, pe cheltuiala noastră proprie.

FOIȚA ZIARULUI „ROMANUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(106)

— Urmare —

În clipa când Șarmanta tranșase, în favoarea Gentilei, cu atâta abilitate și noroc chestiunea care frământa orașul N..., procurorul intră în salon cu ochiul său clipocind sub genele-i dese și a ierul obișnuit de completă nepăsare.

Cele două doamne se puseră pe întrecute a-l împărtași ceeace se povestea asupra cumpărăturilor de suflete moarte, asupra proiectului de răpire a ficei guvernatorului, și spuseră în vreme ce fără a se clăti din loc, clipind din ochiul stâng, alungându-și din barbă cu batista firele de tabac ce își găsiseră euleș într'insa, el nu putu să înțeleagă un singur cuvânt din toată elocința aceea de doi.

Pierzându-și răbdarea, ele îl părăsiră acolo, ieșiră împreună din casă și, plecând spre a revoluționa orașul, își luară cursa într'o direcție o pusă. Ele avură una și alta un succes complet, și nu le trebui, cine ar crede decât o jumătate de oră spre a pune în permanentă toate limbile, fără

ca măcar unul singur să fi căutat să se întrebe dacă era în realitate motiv să se fătaie astfel. Ele avură talentul să ridice înaintea ochilor tuturor un nor atât de des de improvizatiuni scilpitoare, încât domnii ampioiați de orice rang remaseră pierduți, cu buza în spasm și cu ochii fixi, ca niște adevărate rumegătoare, cărora un slab miros de lupi la țară li-or da material de reflecțiune.

Unii, în primul moment, semănau cu un școlar durmind căruia camarazii săi sculați înaintea lui i-ar fi așezat în nară o fășie fină de hârtie răsucită în tub și plină cu tabac foarte fin; victima, aspirând dintr'odată, toată sarcina cu vigoarea unui durmind de cinsprezece ani, se deșteptă tresărind, se agită, scoate un țipet, strănuță adnav în felul eroului nostru, și încă și mai sgomotos, apoi, cu ochii eșiți din orbite și imbițați în lacrimi, el privește în sus și în jos cu un aier hăbăuc, căutând să înțeleagă unde este și ce s'a întâmplat. Apoi distinge pe perete rafa pe care o proiectează soarele răsărind; el vede surâsul camarazilor grupați veseli în colțuri; el vede pe fereastră, mestecănul care se elatină și din care se ridică în cor cântecul unui popor de păsări; el vede desfăcându-se din oglinda mlăștinilor un părăiaș murmurând pe care îl urmează din distanță în distanță copiii cu picioarele goale, cari se strigă unul pe altul, și, la urma urmelor, el își duce grabnic mâna la nas unde se află încă sulul de hârtie.

Astfel fu întocmai, în toate variațiunile sale, atitudinea locuitorilor și funcționarilor din ora-

șul N... bărbații, în deosebi, avură figura lungă și spirituală a unui berbec ocupat filosoficește a nu gândi la nimic. Sufletele moarte, fiica guvernatorului și Cicikof se amestecau, se contopiau și se învărtiau în capetele lor; apoi, întâia zăpăceală trecută, ei părău a le distruge, a le separa în spiritul lor, și apoi, a se încinda văzând că lucrul nu vrea de fel să se lămurească în ochii lor.

Căci ce problemă să fie aceasta, draguțele Doamne! sufletele moarte! ce logică poate să iasă de aci? la ce, în ce scop să cumperi suflete moarte, și unde-i nebunul care să se încurce cu așa ceva? Să fie oare vre-o monedă invizibilă pentru o astfel de cumpăratură? Ei bine, un nebun cumpără suflete moarte; el știe bine, unde le va pune; el are niște bani cabalistici ca să și aranjeze toată afacerea. Bun; dar acum ce-mi caută colo înăuntru fiica guvernatorului? Ah! fiindcă nebunul nostru voia s'o răpească. Foarte bine; dar, ca să repesti o fiată, trebuie numai decât să cumperi mai întâi suflete moarte? Dacă și-a pus în gând să cumpere suflete moarte, ce trebuință are să răpească pe fiica guvernatorului? Să fie sufletele acestea moarte vre-un cadou cu care se prevede el ca să scoată din minți pe fată? Ce absurditate și cu sgomotul care se colportează astfel prin tot orașul! Ce însemnează asta, să nu-ți poate scoate nasul afară fără să fii asaltat cu povești unele mai extravagante decât celelalte?

(Va urma).

LITERATURA.

Istorieoară înspăimântătoare.

Paul Louis Courier*) verișoarei sale.

Trad. de Fedy Navrea.

Da, desigur, iubita mea verișoară, îți voi istorisi aventurile mele bune și rele, triste și vesele, pentru că îmi vin în minte și de unele și de altele. Aici îți trimit o mică schiță, dar e înfiorătoare, grijește! N'o cetti înainte de a te culca, vei visa-o!

Intr-o zi oălăt-rind prin Calabria. Aceasta e o țară plină de oameni răutăcioși, cari, cum cred eu, nu iubesc pe nimeni și urăsc în deosebi pe francezi.

Ar fi prea lung ca să-ți mai spun pentru ce; ajunge că ne urăsc până la moarte, și că ar fi o petrecere urâtă să eazi pe mâinile lor... Ca tovarăș dedrum am avut un tânăr. În munții aceștia drumurile sunt abisuri, caii noștri abia mergeau; mergând prietenul meu înainte apucă pe o cărare care i-se păruse mai bună, și ne-a rătăcit. Greșala mea a fost: Ar fi trebuit ca să nu mă încred unui cap de 20 de ani? Cât a ținut ziua am tot căutat drumul nostru prin deșeu; dar cu cât căutam mai mult cu atât ne rătăceam mai mult și era noapte când am ajuns înaintea unei case foarte negre. Nu fără bănuială am intrat, dar ce era de făcut? În casă am aflat o familie de cărbunari, la masă, la care ne-a invitat cu primele lor cuvinte. Tânărul meu nu s'a lăsat mult îmbiat: lăta-ne mâncând și bând, pe el cel puțin; pe când eu examinam locul și fețele găzduitorilor noștri. Fețele lor erau adevărate fețe de cărbunari, interiorul casei însă l'ai fi putut crede un arsenal, pe pereți nimic decât puști, pistoale, săbii, cuțite, pumnale. Totul mi-a făcut o impresie rea, și am observat că și eu displac. Pe când tovarășul meu din contra se simțea la el acasă, râdea și povestea cu ei; și din neprecauțiune, pe care trebuia să o prevăd, el spuse de unde venim, unde mergem, că suntem: francezi, închipuiește-ți puțin! la dușmanii noștri de moarte, singuri rătăciți departe de ajutor omenesc! și în fine pentru a nu uita nimic ce ne-ar fi putut pierde, el făcu pe bogatul, promise a le plăti ori cât ar cere pentru cheltuieli și pentru a ne conduce ziua următoare. În urmă, le mai și vorbi de traista lui, rugând s'o grijască bine și să-o pună la căpătâiul patului în loc de perină, că alta nu-i trebuie. Of! tinerețe, tinerețe! cât de deplăns e ușurătatea ta! Verișoară, ai fi putut crede că avem diamantele coroanei... au fost scrisorile miresei sale!

Cina terminată, ne părăsese; găzduitorii noștri s'au culcat în odaia de jos, noi, în odaia de sus, unde am cinat: o ridicătură de 7—8 schioape la care ajungeai prin o scară, era culcușul care ne aștepta, un fel de cuib, în care te introduceai târându-te pe sub grinzile încărcate cu provizii pentru anul întreg. Prietenul meu se sui singur și se culcă, cu capul pe prețioasa-i traistă! Eu, hotărât a veghia am încărcat bine focul și mă așezai lângă el. Noaptea era aproape trecută și eu începeam a mă mai liniști. Pe când credeam că să crăpă de ziua, am auzit din odaia din jos vorbă, și punând urechia pe cuptor, care comunica cu cel de jos, am distins bine frumoasele cuvinte ale bărbatului: „Ei bine, ia să vedem, trebuie tăiați amândoi?” — La care femeia răspunse: „Da!” — Și n'am mai auzit nimic.

Ce să-ți mai spun? Răsufierea mi-s'a oprit, trupul sloin de gheață; dacă m'ai fi văzut m'ai fi putut distinge sunt mort ori viu. Doamne! când mă gândesc încă... Noi doi aproape fără arme, contra lor, 13 sau 15, cari aveau atâtea! Și tovarășul meu mort de somn și oboesală! Să-l chem, să fac larmă, n'am cutezat; să mă furizez singur, n'am putut; ce e drept fereastră nu era deloc înaltă dar în curte urlau ca lupii doi zăvozi... Inchipuiește-ți, dacă poți situația mea. După un pătrar de oră aud pe cineva pe scară, pe crepătura ușii văzui pe tața; lampa lui într-o mână, în cealaltă unul din cuțitele lui cele mari. El suia, nevasta lui după el; eu după ușă! El deschise, dar înainte de-a intra, așeză jos lampa pe

care o luă femeia lui; pe urmă intră desculț; și ea, de afară îi zise șoptind ținând mâna înaintea lampei: „Încet! mergi încet.” Când ea ajuns la scări, se sui, cu cuțitul între dinți și ajuns la înălțimea patului, — sârmanul tânăr sta lungit, oferind gâtul gol— cu o mână își ia cuțitul, și cu cealaltă... oh! verișoară... prinse oșuncă atârnată de grindă, taie din ea o bucată, și se retrage încet cum venise. Ușa se închide, lampa se duce și eu rămân singur cu reflecșiunile mele. — Cum s'a făcut ziua, a venit cu alaiu întreaga familie să ne trezească, după cum am dispus noi. Ne aduc de-ale gurii și te asigur că s'a servit un dejun foarte curat și foarte bun. Doi elaponi au făcut parte din el. Când i-am văzut am înțeles îngrozitoarele cuvinte: trebuiesc omorâți amândoi? Și eu cred că ești destul de isteată a ști ce înseamnă aceasta.

Cronică artistică

Examenle dela Conservatorul de artă dramatică din București.

În 26 Mai st. vechiu s'au început examenle cu elevii dela Conservatorul de artă dramatică din București. Seria examenelor s'a început cu anul întâi, căruia i-au urmat în 27 și 28 anul al doilea și al treilea. În toate trei cursurile, am remarcat, durere prea puține elemente de un real talent, prea puține elemente cu adevărate însușiri de artist. Mai cu seamă dela elevii și elevele anului al treilea ne așteptam la o producție mai artistică mai desăvârșită, dar ne-am înșelat; poate pe viitor să putem zice contrariul.

În anul întâiu sunt câteva elemente, cari deși mai lasă de dorit, totuși urmând o școală bună, vor deveni artiști valoroși. Dintre elevele anului întâiu amintesc înainte de toate pe compatrioatele noastre, pe d-soarele A. Bujiganu din Bănat și Popa Radu din Făgăraș; amândouă au dovedit în recitarea versurilor că sunt înzestrate cu un bun talent, cu organ simpatie și cu dicție clară. Dnealor promet a deveni bune artiste și sperăm că nu ne vom înșela în d-nealor, ei dorim să putem să ne mândrim cu două bune artiste. Dintre eleve mai amintesc pe d-soara Axentie originară din Ardeal, din Friua. D-neaci e înzestrată cu un adevărat talent, organ și dicție clară, temperament și sentiment și multă naturalitate, o figură drăgălașă și simpatie, statură potrivită, tot însușiri necesare D-neaci ea o viitoare bună actriță în roluri de amareză. Dintre celelalte eleve mai merită a fi amintite ca elemente talentate d-soarele Aroxia, Dimitriu, Ercemia Ignatescu, și Ștefanescu și dnii Crasian, Iliescu, Malamuceanu și Valentinean.

În anul al doilea avem de înregistrat cele mai valoroase talente. Cel mai bun și mai talentat element dramatic nu numai din anul al doilea ci din întreg Conservatorul, este incontestabil d-soara Marioara Dima din Brașov, care cu talentul ei extraordinar, cu dicția-i clară, cu organul plăcut și puternic, cu mimica-i inexceptionabilă, cu un cuvânt prin întreg jocul ei dramatic, care l-a manifestat în „Magda” de Sudermann, într'o scenă de puternică emoție, a pus în uimire și admirație pe toată lumea artistică care a fost de față. Ardealul poate fi mândru că are o asemenea fiică care-i face cea mai mare cinste. Aplauze furtunoase și urale cari nu mai conțeau au răsplătit cu sinceritate munca grea și frumoasă prezentată de talentata noastră compatrioată. Al doilea element cu talent real e d-ra Lenuța Cruceanu, o drăguță și foarte talentată fetiță, înzestrată cu toate calitățile necesare unei viitoare artiste desăvârșite în roluri de ingenuă, în care arătat mult temperament, joc de scenă foarte natural și plin de naivitate. S'au mai distins apoi prin bune calități teatrale d-soarele Ciuntu și Popovici, apoi dnii Băjescu, Dumitrescu-Bumbești, Mitrofan și Nițulescu.

În anul al treilea, durere, avem de înregistrat cele mai puține elemente într'adevăr bune; elemente cari să promită ceva, în cari să putem pune vre-o speranță. Afară de d-soara Iancescu care va fi o bună artistă dramatică și de dnii Alimuly, Bulandra și A. George, cari ne-au asigurat prin jocul, prin mimica și prin organul lor că vor fi buni dramatici, nu mai putem înregistra alte elemente bune. Dl Al. George, e un tânăr ardelean, cu bune calități artistice, cu o mi-

mică și un joc de scenă cari armonizează împreună admirabil și promite a ne face cinste în cariera ce și-a ales.

Celor cari au terminat conservatorul și se vor angaja la diferitele teatre, le dorim succes bun, mulțămire sufletească și răsplată demnă, în cariera lor grea și spinoasă.

București, 11 Iunie 1912.

R. B.

Ultima oră
Obstrucție la infinit.

Un discurs de 12 ore.

În altă parte a ziarului nostru am scris că rutenii se pregătesc din greu pentru obstrucție, pe care au și început-o în comisiile parlamentului austriac, în deosebi în comisia militară, și au de gând să o transpună apoi și în parlament. După Levitzky a luat cuvântul cel mai primejdios meșter al obstrucției, deputatul Bacinsky. A început să vorbească în limba polonă, a continuat apoi ruteneste, după aceea nemtește și la urmă din nou ruteneste. Sala de ședințe avea un aspect straniu. Lamele mari electrice au fost toate stricate, și numai câteva lumânări de său își aruncau lumina slabă pe fețele deputaților. În scaunul presidential Pogatschnigg moțâie somnoroasă, alături de el, și de o parte și de cealaltă vice-presidential și ce doi martari, iar în față-i ministrul Landwehrului ascultă vorbirea nesfârșită a lui Bacinsky.

— Sunt soldat, a spus ministrul, și voi dovedi că pot asculta până la sfârșit discursul lui Bacinsky.

Ruteanul încăpăținat vorbea înainte, de reforma electorală, de necazurile familiare ale compatrioților săi din Galizia și de toate de câte își aducea aminte, iar când nu avea ce spune, începea din nou repetând chiar și de 3—4-ori ceea ce spusese odată. La finea ficcărui pasagiu deputații ruteni izbucneau în strigăte de „Să trăiască” și aplaudau 5 minute întregi fără întrerupere, iar în timpul acesta Bacinsky își sorbea comod cafeaua ori bea câte un păbar de vin și apoi o mână înainte cu discursul.

Vestea despre virtuozitatea lui Bacinsky s'a lătit repede și în oraș. Acei deputați, cărora nu le ardea de discursurile fără sfârșit ale rutenilor și-și căutaseră distracții prin cafenele, auzind că Bacinsky și-a pus în gând să vorbească toată noaptea au venit pe la răsăritul soarelui să se convingă dacă ruteanul se va ține de cuvânt. Cum intra în sală un deputat, Bacinsky îl întâmpina, salutându-l:

— Bună dimineața, colegă! Dar cum? De ce nu te duci să te culci ori să-ți petreci? Ei dar las', nu-i nimic! Ți-o procura eu nițică petrecere. Nu mi-ai auzit întregă cuvântarea, așa-i? Atunci ascultă, și-o voi spune și d-tale...

Și începea din nou și spunea același lucru în altă variație. La 11 înainte de amiază Bacinsky vorbea încă și probabil va fi vorbit chiar până după amiază. Până la orele 11 numai de 3-ori a cerut pauză, dar socotind și pauzele, tot a vorbit până la amiază mai mult decât 12 ore. Președintele și ministrul și la amiază îl ascultau încă. Amândoi au declarat că nu se vor da bătuți.

POȘTA REDACȚIEI

Povestea celor două cruci. Am dat-o organului nostru popular care e foarte potrivită.

Pomp. Demian. Nu se publică.

Șandru Brețean. Nu știm despre ce apel o vorba. Vă rog să ni-l trimiteți din nou.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

MULTĂMITĂ PUBLICĂ

Din incidentul mutării din viață a mult iubitului și regretatului nostru fiu dr. Aurel Iuga, fost avocat în Beclean, și pe această cale venim a exprima cea mai ferbinte mulțămire tuturor acelor Prea stimați domni și doamne, cari au binevoit a lua parte la durererea noastră și a-și exprima sincerele condolențe!

Negrilești, 7 Iunie 1912.

Cei mai îndurerăți părinți:

Constantin Iuga, preot gr. cat.
și soția Domnica Iuga n. Cupșa.

*) P. L. Courier 1773—1825 renumit scriitor politic și unul dintre cei mai distinși scriitori de epistole al acelor timpuri.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare în cancelaria sub-acrisului.

Dr. Emil Șelariu, avocat
Hațeg (Hätszeg).

Se caută un companist, care va avea să supravegheze o moară în absența proprietarului. Altă activitate nu se cere. R-bon ficare 360 cor — Oferte în scris sunt a se adresa: Lu Iovic Siebermeier. Moară cu motor în Csukics, poșta: Rakasda.

Un învățăcel la moară se primește îndată pentru moara cu motor din Csukics. Poșta: Rakasdia.

Aviz!

Am onorul a face cunoscut onor. public:

I.
că cancelaria din Lugoj mi-am predat-o dlui avocat Dr. Corneliu Jurea din Lugoj;

II.
Că mi-am deschis cancelarie advocațională nouă în Bocșa-montană (Boksbány).

Cu stimă:
Dr. Stefan Petroviciu,
avocat

**BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE
:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::**

Rezolvă în mod foarte culant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează grabnic și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se computează nici o cheltuială.

LUSTBADER ADOLF
birou de mijlocire conces. priu lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

Caut

un candidat de avocat

cu praxă pe lângă condiții favorabile. A se adresa: **Dr. Emil Monția**, avocat Șiria (Világos).

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele acele și.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.
Caut agenți la sate, pe lângă onorar.
Agentura generală comercială.

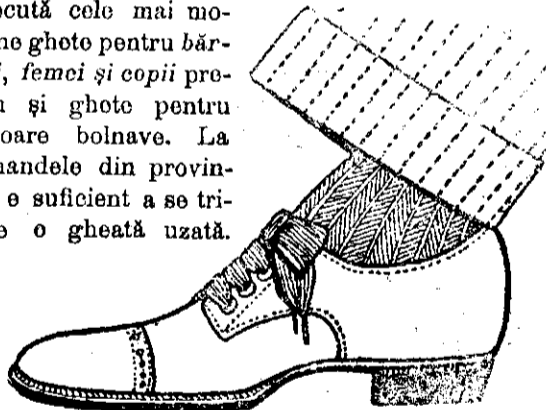
Pálmer Mátyás

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-utca 6—8.

Albert János

pantofar de primul rang
Oradea-mare-Nagyvárad str. Nagy Sándor 1.

Execută cele mai moderne ghote pentru bărbați, femei și copii precum și ghote pentru picioare bolnave. La comanda din provincie e suficient a se trimite o gheată uzată.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, danțele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colerez haine în negru. Comanda le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colerez în colori închise.

Ingrădiri cu pietrii mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrec piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni artizanale, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desenuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Cluj—Kolozsvár, strada Bástya n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Sztanity György

antreprenor pentru zidiri și pardositor
Arad, piața Kelemen nr. 6.

Primește și pregătește totfelul de lucrări de pardosire, construcția drumurilor, canalizări și orice muncă în bransa aceasta oriunde, cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă condițiile cele mai convenabile.

Prospecte gratis!

**Proprietarii
de mașini de treerat
cruță bani, timp și lucru
cu folosirea coșului
brevetat „STERN”**

O comisie de specialitate a constat, că o cantitate de paie de 500 de bugle treerate cu coșurile de până cum, a dat încă 680 kgr. de grâu la a doua îmblătire cu coșul »STERN«.

Cere prospect franco și gratuit dela

Bárdos és Brachfeld,
Budapest, VI., Gyár-utca 5.

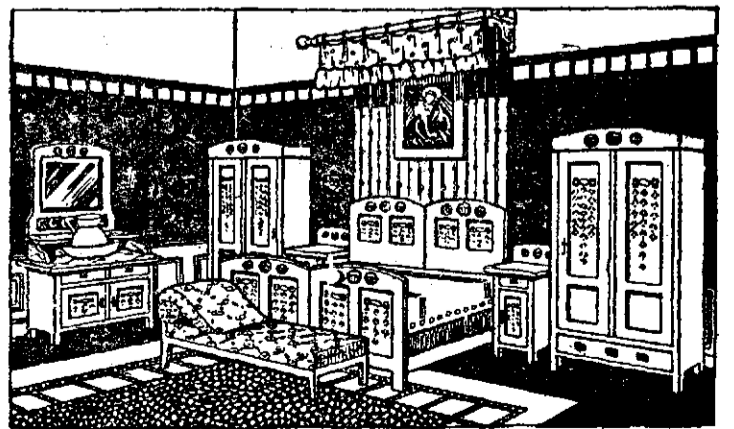
STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

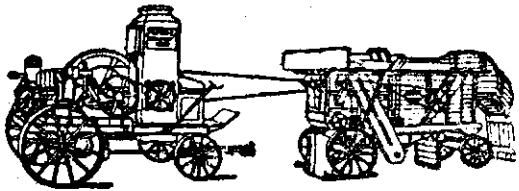
Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Atențiune!

Aducem la cunoștința on. proprietari și economi, că

Pe timpul trieratului

suntem în plăcuta pozițiune de a expedia imediat 2 garnituri cu aburi de trierat de 4 cai putere, 3 garnituri de 6 cai putere și 3 garnituri de 8 cai putere, precum și mai multe garnituri cu benzină de trierat și motoare cu prețurile celo mai ieftine și pe lângă cele mai favorabile condițiuni de plătire.

Cu stimă:

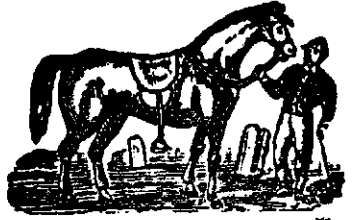
FRĂȚII BURZA mare magazin de mașinării economice și ferării, reprezentanții cerc. a fabricii de mașini „Nicholsohn”,
ARAD, piața Boros Béni nr. 1.

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru
curele și șele

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru *trăsuri*, pentru *călărit* și pentru *vehicule*. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile celo mai ieftine. — Primește orice lucrări în bransa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

**IOSEFINA
BINDER**
LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanția, după ultima modă **corsete dinainte drepte**, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

atelier pentru pregătirea corsetelor!

Să se grăjească pentru adresa corectă!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips

**special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru**

care poate suferi mare mixtură, — expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile celo mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Mandler János

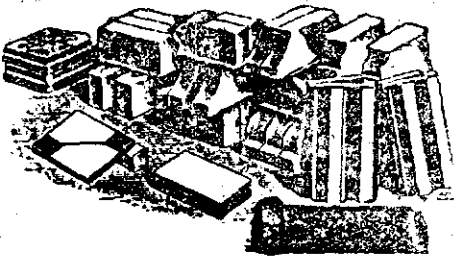
intreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscare pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuți „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazeuri, fântâni arteziane și vâlcele executate neexceptionabil și cu prețurile celo mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

Heinrich Rastel

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne

TRĂSURI

precum și totfelul de

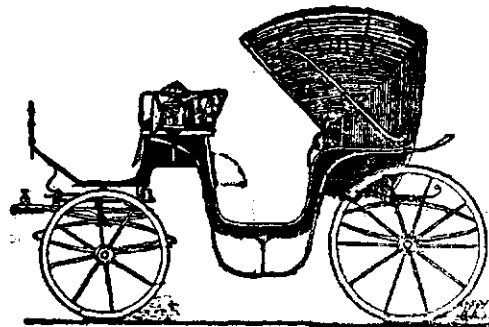
CĂRUȚE.

Primește orice lucrare de

reparare și transformare,

văpsire și pregătire de șele în preț

foarte ieftin. o o o

Casa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4 procente, pe lângă anuț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Casa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede străine cu, cursul zilei.

Dirrecțiunea.

**Ce volesti
dela mine?**

**Pentru ce
mă prinzi de braț?**

Vă rog să nu vă spăriați, deoarece volesc numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al „ROMÂNULUI”, rugându-vă să cetați aceste inserate ale reuniunilor firme, dacă vofți să cumpărați ieftin și bun.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu ::: prețuri moderate. :::

Dacă stropești cu „FORHIN”

I - ai mai puțină bătaie de cap,

II - a lucru mai puțin,

III - a cheltuială mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipeste ușor chiar și de frânzele umede. La ori-ce brumă poți se stropești, nelăsând ni un fel de sediment (drojje). Multime de scrisori de mulțămire și recunoștință. Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkénpor și Bordoipor. Cere prospect gratuit și franco dela fabrica

„FORHIN” BUDAPEȘT, VI., VACZI-UT 93.

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevl de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlenez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPEȘTA, VI., Reiter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 98-13.

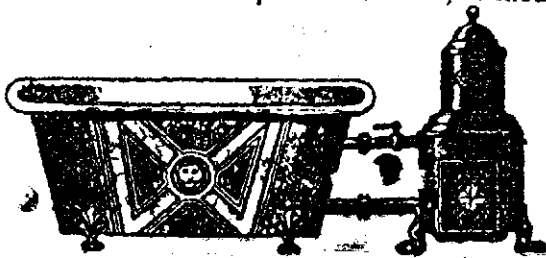
Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multe ori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibetece e mtal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ține. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

Catalog de prețuri la dorință g atuit.

Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

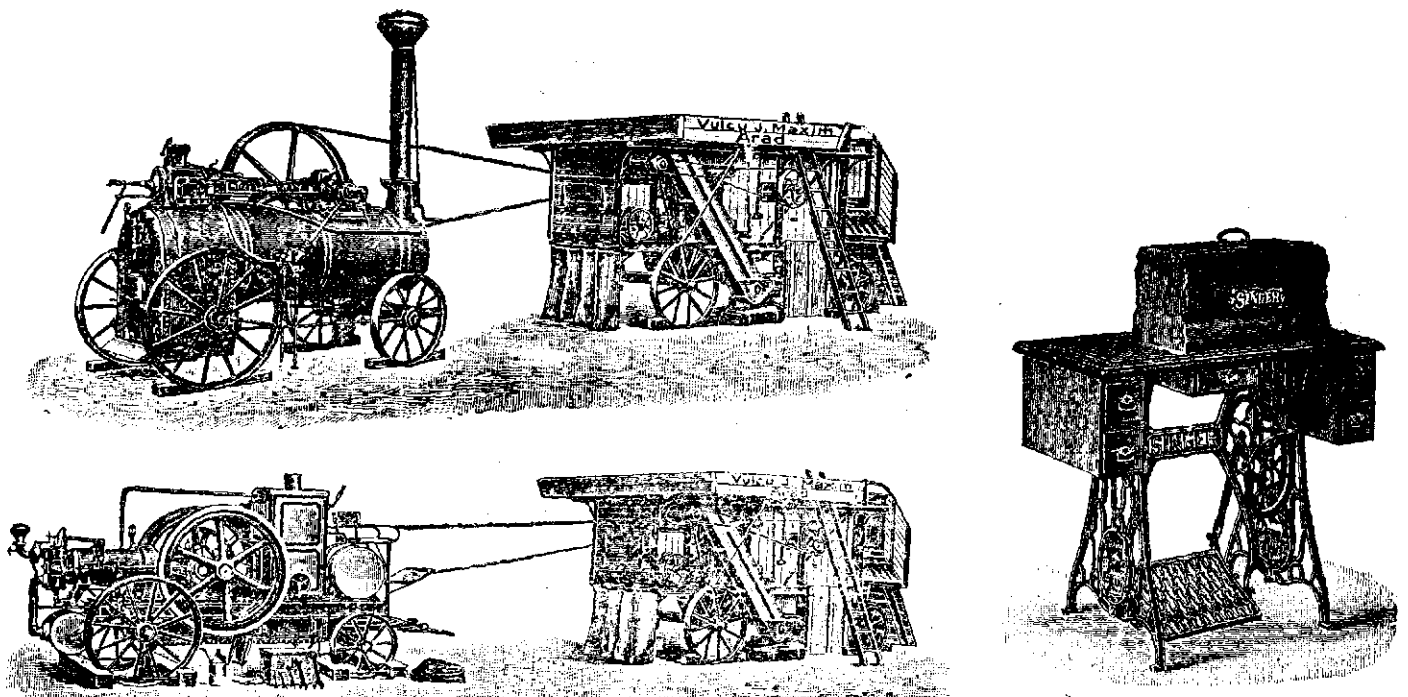
ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 808.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ea cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Carnie din Americă, mașini de cosit nutreț și Garnitură compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară,

cazele, unsoare de mașină, saci, ponleve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

==== Câțiva învățacei din casă bună cu 2-3 clase gimnaziale angajează. =====

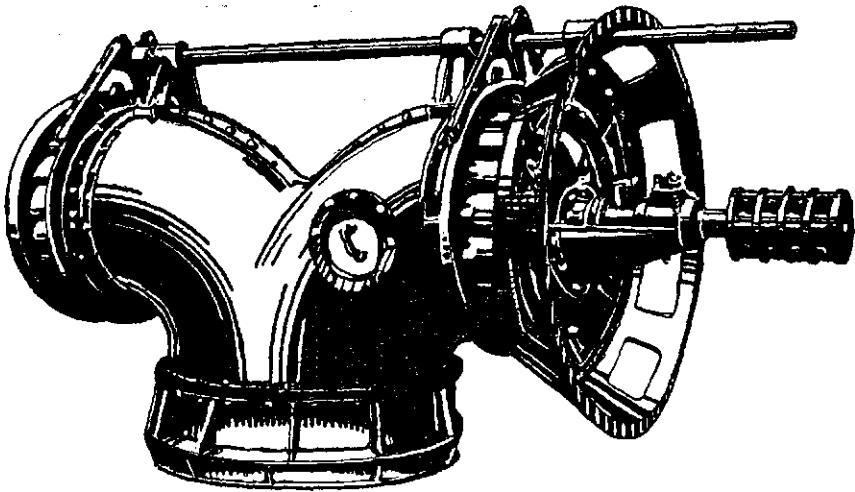
FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer în

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

FRANCIS-TURBINE

În cea mai bună și aprobată executare și cu efect cel mai mare și avantajos.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestri - - -

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

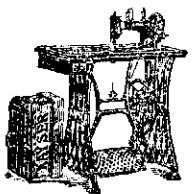
TELEFON 909.

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut din Ungaria-de-sud.

REINHOLD ZOLLER mecanic

Biserica-abă—Fehértemplom, str. Schiller (lângă „Burg”)

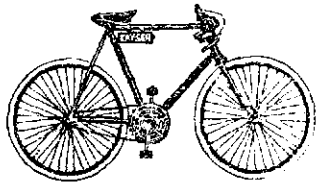
Fond. în anul 1880. Telefon nr. 46. Premiat în Timișoara în anul 1891.

Recomandă marele său magazin de mașini de cusut pentru case precum și pentru ateliere; mașini de cusut speciale pentru blănări, mănuseri etc.

BICICLETE,

cele mai noi modele 1812. Helicid-Premier. Kayser etc. Garnituri pentru biciclete, elopotele, lampe, cornete, ținător de săbii, pompe în totă mărimea, etc. etc.

“HIS MASTER'S VOICE”
TRADE MARK.

GRAMOFOANE;

Pathée cu marca „Engel” Automate statif.

PLĂCI

Pentru gramofone în orice limbă din Monarhie. Noutăți.

Pentru plățire în bani gata și'n rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi.

Garanță.

Executare excelentă.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

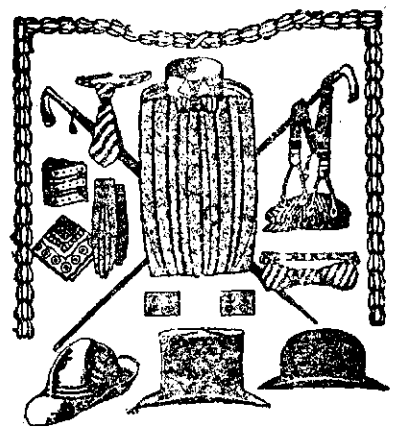
Reinhold Zoller,
mecanic.

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de modă pentru bărbați și copii

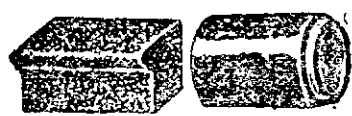
CINTEA și HAU LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghețe pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

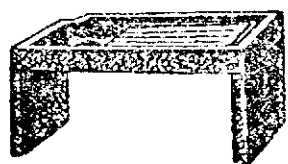

Cu stimă:

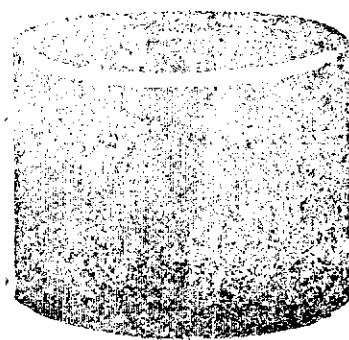
Cintea și Hau

Edificare ieftină!

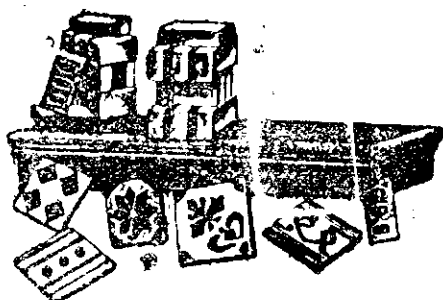

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, figle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimit gratuit.

IOSIF SIMIGS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ**, Strada Buziaș 37.

Nr. telefonului 604.

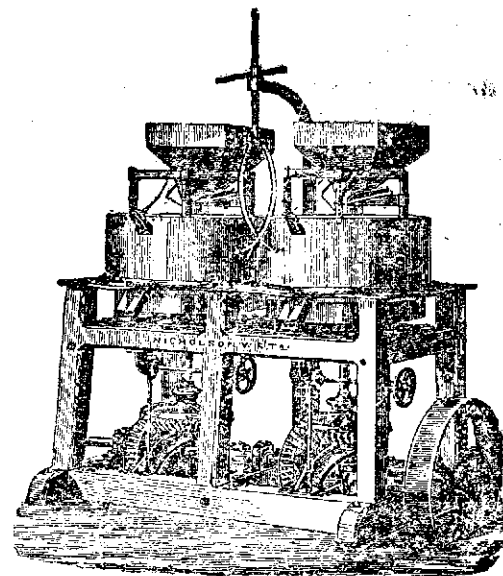
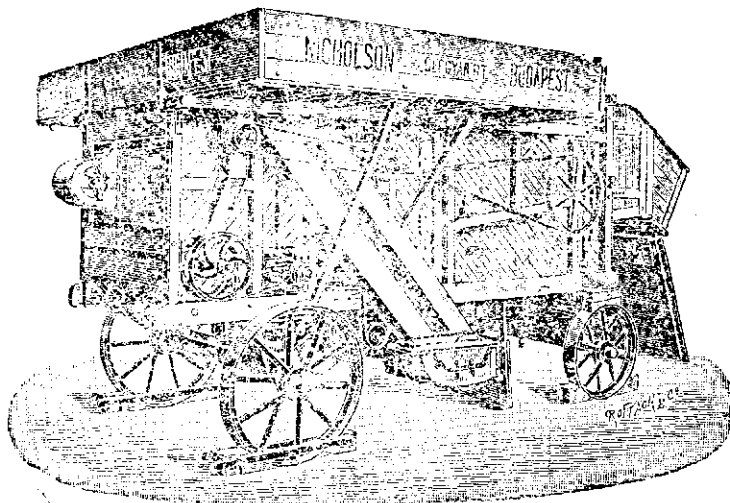
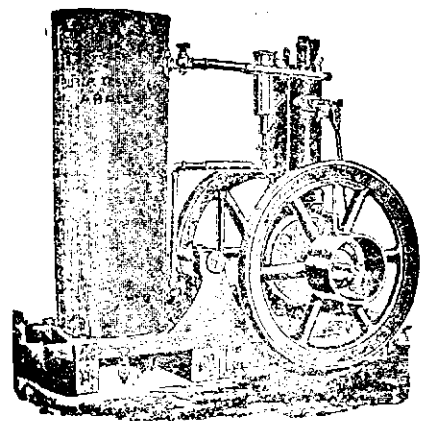
Nr. telefonului 604.

FRATII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.
(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării, arme și tot felul de mașini agricole anajam mori cu motoare, mașini de trierat cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de motoare cu benzină cu olein brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

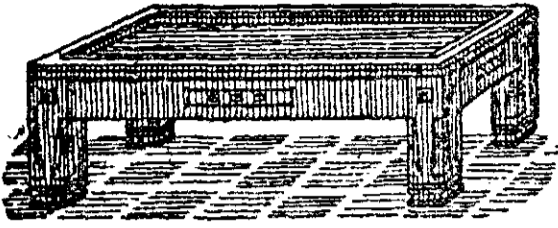

și garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim lucrurile, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.
„Catalog trimitem gratuit“.

Premiat la expoziție cu medalie de aur.

H. PÁLLÁN succesor
Styászni József

prima fabrică ardeleană de billarde și timplice în
Kolozsvár, Dávid Ferenc u. 3.

Primește aranjarea completă a cafeniilor.

La cerere trimite instalatorul de billarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de billarde
noul și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și țirg de schimb.

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

**TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-
BELV).** str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai
moderne, mărimi de fotografii
familiare, grupuri și tablouri
după orice fotografie veche, cu
prețurile cele mai ieftine. Execut
cărți poștale cu fotografii, foto-
grafii pe porțelan pentru pietrii
monumentale, după orice foto-
grafii. Comandele din provincie
se execută prompt și conștiințios.

EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmașul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

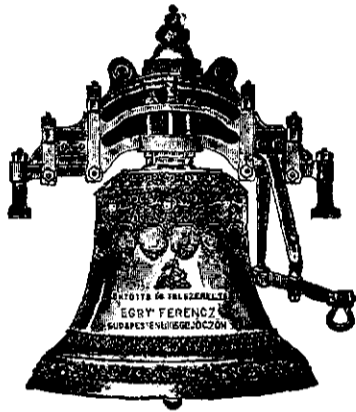
Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kiszegőcön, Ungvárm. — Fond. în 1793.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE

fabrică pentru aranjamente de clopote și clopot-
nițe după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.

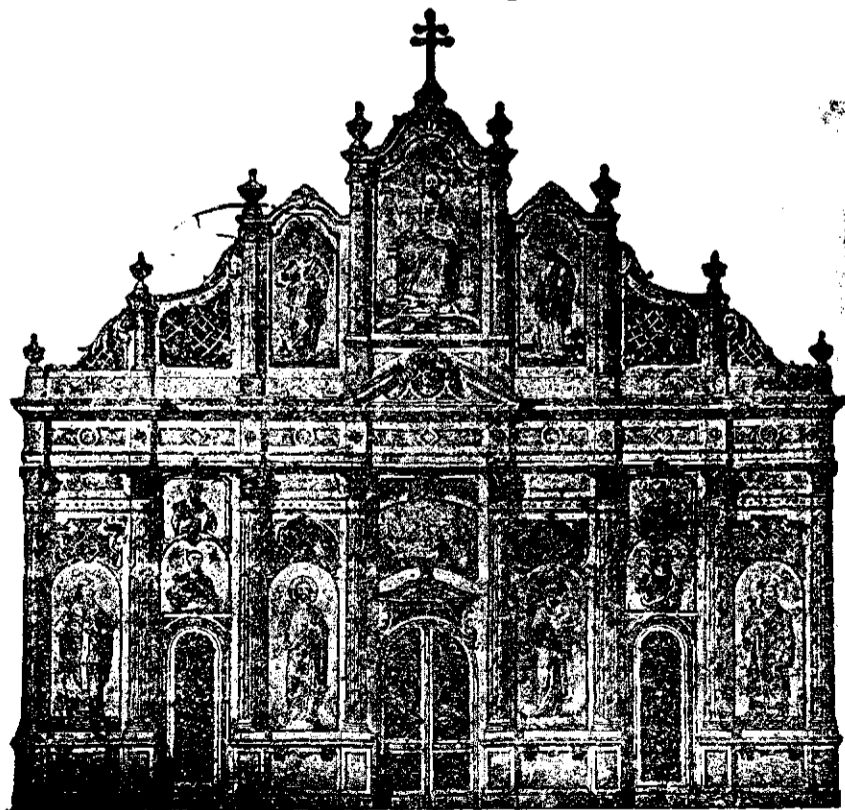
Distins: Paris cu 3 medalii, Marseilles 1 medalie, Moscova 2 med.
Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghodin 1 med. Alba-regală 4
B'ed. Kecskemét 1 med. Cincibiserici 1 med. Hodmezővásárhely
medalie de aur. La expozițiile reuniunilor economice din comit.
mehis, regnicolară, din Győr industrială. Országos vas-és fé-
mgar, cu medalie de onoare. Afară de acestea 3 cruci pentru me-
rite, una dela mitropolitul din Sofia.

Schmidt János succesor **Schmidt Ferencz**

Institut pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și
întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform
pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile.
Se recomandă ca specialist, de München la renovarea alta-
relor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și
primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea
sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum
sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare
în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc.

folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de

Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindocare în
vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri
de boală.

O sticlă costă 40 filleri; o duzină 4 coroane
80 filleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.